

จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพะเยา เขต 1

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มิถุนายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้
จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มิถุนายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE
EFFECTIVENESS OF SCHOOL IN DOKKAMTAI, PHAYAO. UNDER THE OFFICE OF PHAYAO
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

June 2021

Copyright 2021 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้
จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ของ กฤษณา บัวเนียม

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(รองศาสตราจารย์ ดร. เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุรณะชาติ)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ดร. ธารารัตน์ มาลัยแก้ว)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัถ)

เรื่อง:	จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	กฤษณา บัวเนียม, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2563
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุรณะชาติ
คำสำคัญ:	จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิผลของโรงเรียน

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 3) เพื่อศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ข้าราชการครู จำนวน 136 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1) จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของโรงเรียนอำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้แก่ ด้านจิตวิทยาการ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์และด้าน จิตแห่งคุณธรรม โดยจิตลักษณะที่สามารถพยากรณ์ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน มี 2 ด้าน คือ ด้านจิตแห่งการ สร้างสรรค์ และด้านจิตแห่งคุณธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังสมการพยากรณ์รูปคะแนนดิบ คือ $= .134(X_3) + .129(X_5) + 3.209$ และสมการรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $= .306(Z_3) + .215(Z_5)$

Title: PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF SCHOOL IN DOKKAMTAI, PHAYAO. UNDER THE OFFICE OF PHAYAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

Author: Kritsana Buaniam, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2020

Advisor: Assistant Professor Dr. Santi Buranachart

Keywords: Psychological Characteristics of School Administrators, Effectiveness of School

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to study the Psychological Characteristics of School Administrators in Dokkamtai, Phayao. Under the Office of Phayao Primary Educational Service Area 1, 2) to study the Effectiveness of School in Dokkamtai, Phayao. Under the Office of Phayao Primary Educational Service Area 1, and 3) to study the Psychological Characteristics of School Administrators Affecting the Effectiveness of School in Dokkamtai, Phayao. Under the Office of Phayao Primary Educational Service Area 1. The population used in the study was Government Teachers with a sample of quantitative research cases was drawn of 136, a questionnaire was as a tool to collect data. The assessed for its content validity by using the Index of Item Objective Congruence (IOC) is 0.67–1.00 and 0.89 is reliability. The statistics used were percentage, mean and standard division (S.D.), and was analyzing by Stepwise Multiple Regression Analysis.

The research results revealed that: 1) the levels of Psychological Characteristics as perceived by Government Teachers were overall at a high level. 2) the Effectiveness as perceived by Government Teachers was overall at a high level. 3) the Psychological Characteristics of School Administrators affecting the Effectiveness of School as perceived by Government Teachers; Psychology Mind, Creating Mind, and Ethical Mind was a positive relationship and statistically significant at .05 level., to Predictive Equation could be constructed in Unstandardized Score: $= .134(X_3) + .129 (X_5) + 3.209$ and Standardized Score: $= .306 (Z_3) + .215 (Z_5)$.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขอันเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ รองคนบตีฝ่ายคุณภานินิต มหาวิทยาลัยพะเยา นายยงศักดิ์ ปินใจ ผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านถ้ำประชานุเคราะห์ และนางสาวกวิตา กตะศิลา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านถ้ำประชานุเคราะห์ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งทางด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ช่วยแนะนำ แก้ไขให้ สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาใน อำเภอดอกคำใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ทุกสถานศึกษา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และอนุญาตให้คณะครูและบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ ตอบแบบสอบถามและได้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดส่งคืนให้ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ จนทำให้งานวิจัยแล้วเสร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ครูบาอาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกท่านและมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ประสิทธิ์ ประสาขาวิชาความรู้ทั้งปวงและคอยให้คำแนะนำระหว่างการศึกษาโดยตลอด

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัวที่สนับสนุนและคอยให้ กำลังใจทุกเวลาที่เหนื่อยล้า ให้ความช่วยเหลือทุก ๆ ด้าน จนการเรียนรู้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

ท้ายนี้ผู้ศึกษาขอน้อมรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งหลายที่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้ศึกษามีสติปัญญาในการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาขอให้เป็น กตเวทิตาแต่บิดา มารดา ครอบครัวของผู้ศึกษา ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษา จนสามารถทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

กฤษณา บัวเนียม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา.....	9
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
กรอบแนวคิดการวิจัย	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49

การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	56
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1	57
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean: \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	63
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ โรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1	69
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ ขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)	71
บทที่ 5 บทสรุป	77
สรุปผลการวิจัย	77
อภิปรายผลการวิจัย	80
ข้อเสนอแนะ	86
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	93
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	94
ภาคผนวก ค แบบประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา IOC ของแบบสอบถาม	101
ประวัติผู้วิจัย	107

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
ตาราง 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	56
ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โดยรวมและรายด้าน	57
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านจิตวิทยาการ เป็นรายชื่อ	58
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะจิตลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ เป็นรายชื่อ	59
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะจิตลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ เป็นรายชื่อ	60
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะจิตลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการเคารพ เป็นรายชื่อ.....	61
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งคุณธรรม เป็นรายชื่อ	62
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมและรายด้าน	64

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน เป็นรายชื่อ	65
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายชื่อ	66
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นรายชื่อ	68
ตาราง 13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1.....	69
ตาราง 14 แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1.....	70
ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ที่แยกเป็นรายด้าน เพื่อตรวจสอบสถานะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity).....	72
ตาราง 16 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนอำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จากจิต ลักษณะด้านต่าง ๆ	72
ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ	73
ตาราง 18 แสดงตัวแปรปัจจัยบางประการที่ถูกเลือกเข้าสู่สมการถดถอย	73
ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ กำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลัง สองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับแก้ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	74
ตาราง 20 แสดงความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise.....	74
ตาราง 21 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)แบบ Stepwise.....	75

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	47
-------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การแข่งขันทางเศรษฐกิจและการค้าในระบบการค้าเสรี ซึ่งหากประเทศไทยพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อสังคมไม่ว่าจะเป็นวิกฤตทางเศรษฐกิจ การเมือง ความเสื่อมโทรมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม การขาดความมีจิตลักษณะที่ดีของคนในสังคม ซึ่งบ่งชี้อย่างชัดเจนถึงความล้มเหลวของการพัฒนาและความไม่พร้อมของปัจจัยต่าง ๆ สังคมของเราจึงมีปัญหามากมาย เช่น อาชญากรรม ค่านิยมฟุ้งเฟ้อ คนเห็นแก่ตัว คนไม่รักชาติ คนขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ การคอร์รัปชัน ทำให้บ้านเมืองสับสน วุ่นวาย ขาดความสงบสุขในชีวิตและทรัพย์สิน มีการปล้น ฆ่า อนาคต หลอกหลวงฉ้อโกง มั่วเมานโยบายมุข การแพร่ระบาดของยาเสพติด ดังข่าวที่ปรากฏให้ได้ยินหรือได้เห็นกันในทุก ๆ วัน พฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมทางจิตลักษณะของคนเรานั้นเอง (สมพร เทพสิทธิ์า, 2561) จะเห็นได้ว่า ปัญหาของสังคมไทยในทุกวันนี้เกิดจาก “คน” ปัญหาเริ่มต้นที่ “คน” การแก้ปัญหาจึงต้องแก้ด้วย “การพัฒนาคน” เพื่อให้คนมีปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม มีทักษะในการดำรงชีวิตและมีจิตลักษณะที่ดี ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าเราจะพัฒนาคนอย่างไรเพื่อให้คนมีชีวิตที่ดีงาม สามารถใช้ความรู้แก้ปัญหาและสร้างสรรค์ได้ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นคุณสมบัติของคนดีและคนเก่ง ทำให้ “คน” มีจิตลักษณะที่ดี มีความรู้ คุณธรรม (อมรา เล็กเริ่งสินธุ์, 2562)

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคม ให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย การศึกษามีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ สถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญในการพัฒนาคนให้ออกไปสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 จะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญและรัฐต้องจัดที่เรียนให้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดคุณภาพแก่ผู้เรียนตามที่สังคมและชุมชนต้องการ คือเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รักท้องถิ่นและความเป็นไทยเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ โรงเรียนในฐานะเป็นหน่วยงาน

ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาจึงมีภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นคนที่มีลักษณะที่พึงประสงค์และคุณภาพตามที่โรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ต้องการ ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ภาระงานที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการเพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพ เกิดประสิทธิผลแก่โรงเรียนตามการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา(กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) 3 ด้าน คือ 1) คุณภาพ ของผู้เรียน 2) กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา 3) กระบวนการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและประสบความสำเร็จ สูงสุดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น การนำทฤษฎีการบริหารมาประยุกต์ใช้ หรือกระบวนการบริหาร การมีจิตลักษณะที่ดีซึ่งเป็นการบริหารที่ดีจะต้องอาศัยทักษะ กระบวนการการบริหารเป็นหลัก ตลอดจนการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ในการบริหารจัดการงานในด้านต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษาอย่างดีที่สุด

ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้การสถานศึกษาเป็นไปด้วย ความเรียบร้อยราบรื่นได้รับความสำเร็จ การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์กร การประสานงานและการควบคุมงาน ผู้บริหารต้องเป็นบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะความชำนาญงาน มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและที่สำคัญต้องเป็นผู้มีจิตลักษณะที่ดีในจิตใจ มีจิตใจที่นำเลื่อมใสศรัทธาเพราะจิตลักษณะที่ดีเป็นคุณสมบัติ ที่สำคัญ จะเป็นส่วนเสริมให้ผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลประสิทธิผล ต่อโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, 2560) ให้มีความสำคัญเกี่ยวกับจิตลักษณะ ของผู้บริหารโดยกล่าวว่า การศึกษาจะประสบความสำเร็จไปได้ยากหากผู้บริหารขาดจิตที่ดี ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากต่อผู้ใต้บังคับบัญชาการที่ผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาต้องมีความรู้คุณธรรม ครูจำเป็นต้องมีความรู้คุณธรรม ก่อนเพราะครูเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและในขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็น แบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

ฉันทนา จันทร์บรรจง (2561) ได้กล่าวว่า จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษาเพราะสถานศึกษาเป็นแหล่งสำคัญ ในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์แก่นักเรียนทุกคน และหากผู้บริหารประเทศ นักธุรกิจและ นักการเมืองมีการใช้จิตลักษณะทั้ง 5 ด้าน ย่อมจะนำไปบ้านเมืองรุ่งเรืองและประชาชนสุขสันต์ เพราะการบริหารงานใดก็ตามจะให้ประสิทธิผลสำเร็จนั้นจะต้องใช้ความรู้คู่จิตวิทยาการ

จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการเคารพและจิตแห่งคุณธรรม แต่ในสภาพความเป็นจริงนั้นปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมักจะมีพฤติกรรมจิตลักษณะ ด้านต่าง ๆ ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลแก่สถานศึกษาได้ เพราะผู้บริหารใช้อำนาจไม่เป็นธรรม ผู้บริหารขาดความเที่ยงธรรม (มงคล ภาธรธูวานนท์, 2557) สภาพที่เป็นจริงมีผู้บริหารจำนวนไม่น้อยที่ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนตามจิตลักษณะ ย่อหย่อนไป และยังกระทำผิดวินัยอย่างต่อเนื่อง ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านจิตลักษณะทั้ง 5 ด้าน ตามความคาดหวังของสังคมดังที่เป็นข่าวทางหน้าสังคมและ สื่อมวลชน (บุญชู แสงสุข, 2555)

โรงเรียนในอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เป็นโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โรงเรียนในสังกัดจำนวน 19 โรงเรียน มีผู้บริหาร 19 คน ครู 212 เปิดทำการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 2421 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา, 2563, สื่อออนไลน์) ผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอดอกคำใต้ ได้มีการวางแผนกระบวนการทำงานและ ประสานงานในการร่วมมือเพื่อพัฒนาประสิทธิผลในโรงเรียนร่วมกันหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้ การจัดการเรียนการสอนสามารถประสบผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารได้มีคุณลักษณะ ที่ร่วมมือกันในหลายฝ่ายเพื่อจัดกิจกรรม เช่น การแข่งขันศิลปหัตถกรรม การดิวนักเรียน ในการทดสอบระดับชาติ การจัดกิจกรรมวันครู เพื่อให้ผลการดำเนินงานของโรงเรียน เกิดประสิทธิผลที่ดี สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

จากสภาพดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เนื่องจากพบว่า การบริหารจัดการศึกษาจะประสบ ผลสำเร็จและมีประสิทธิผล ประสิทธิภาพที่ยั่งยืนได้ต่อเมื่อบุคลากรในโรงเรียนมีความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงาน ดังที่ สร้อยตระกูล ดิวานนท์ (2562) กล่าวว่า ครูจะเกิดความพึงพอใจและ เต็มใจในการปฏิบัติให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ก็ต่อเมื่องานนั้น สามารถตอบสนอง ความต้องการของเขาได้ เพราะงานเป็นส่วนสำคัญของชีวิตและโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับนักเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีจิตลักษณะทั้ง 5 ด้าน ย่อมเป็นที่รักของ ผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือ สามารถรวมพลังแห่งการยอมรับ เป็นหลังสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาหน่วยงานให้ก้าวหน้า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของ สถานศึกษายิ่งสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1
3. เพื่อศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้
จิตลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โดยใช้จิตลักษณะ 5 ด้าน ตามแนวคิดของ Gardner (2006) ได้แก่ 1) จิตวิทยาการ 2) จิตแห่งการสังเคราะห์ 3) จิตแห่งการสร้างสรรค์ 4) จิตแห่งการเคารพ และ 5) จิตแห่งคุณธรรม

ประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ศึกษาตามการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพของผู้เรียน 2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและ 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 212 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 136 คน โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ จิตลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่

1. จิตวิทยาการ
2. จิตแห่งการสังเคราะห์
3. จิตแห่งการสร้างสรรค์
4. จิตแห่งการเคารพ
5. จิตแห่งคุณธรรม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ภายใน 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านคุณภาพของผู้เรียน
2. ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถแปลความหมายสำคัญในการวิจัยเรื่อง จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้สอดคล้องกัน ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

1. จิตลักษณะของผู้บริหาร หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตที่ทำให้เกิดพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย จิตวิทยาการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งการเคารพและจิตแห่งคุณธรรม

1.1 จิตวิทยาการ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อเข้าใจพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ เข้าใจความสำคัญของ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา มีความเข้าใจในองค์ประกอบทฤษฎีความรู้และทฤษฎีการสอน ครอบรู้เทคโนโลยีทางการศึกษามีความรู้หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

1.2 จิตแห่งการสังเคราะห์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีการประเมิน ข้อมูลโดยปราศจากอคติมีการผสมผสานข้อมูลให้เป็นสารสนเทศใหม่ มีการรวบรวม สิ่งที่แตกต่างกันเข้าไว้ด้วยกันเพื่อให้เกิดความคิดใหม่ การนำข้อมูลที่ไม่สัมพันธ์กันมารวบรวมและ สร้างความกลมกลืนมีการแยกแยะและจับประเด็นองค์ความรู้มาประยุกต์รวมกัน ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อคัดเลือก ประเมินและนำไปสู่ การแยกแยะประเด็นหรือองค์ประกอบที่สำคัญ แล้วนำมาถักทอเป็นสารสนเทศใหม่ ที่มีความหมายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

1.3 จิตแห่งการสร้างสรรค์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความคิด ที่แปลกใหม่ มีการตั้งคำถามที่แตกต่างไปจากเดิม มีความคิดที่ก้าวไกลและหลากหลาย ความสามารถในการคิดหลากหลายแง่มุม ความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม มีการสร้างสรรค์ที่นำความรู้เดิมมาดัดแปลงเพื่อนำไปสู่แนวคิดแบบใหม่ที่แตกต่างไปจาก แนวคิดเดิม มีความคล่องในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า มีการนำเสนอความคิดแบบเป็น ขั้นตอนเข้าใจได้อย่างชัดเจน

1.4 จิตแห่งการเคารพ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่นอบน้อม อ่อนน้อม ถ่อมตน ให้เกียรติและการเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าใจถึงความแตกต่างของ แต่ละบุคคลและกลุ่มเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งกับคนในสังคม เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเราอยู่เสมอ ไม่ดูหมิ่นดูแคลนความเชื่อของผู้อื่น

1.5 จิตแห่งคุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความซื่อ หมายมั่นเพียรมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความซื่อสัตย์และเสียสละ มีความเมตตา กรุณา ส่งเสริมความรักและสามัคคีในองค์กร มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและมีคุณธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการบริหารงาน รู้ตระหนัก เข้าใจในคุณค่าและหน้าที่ การเป็นมนุษย์และการเป็นพลเมืองของชุมชน โดยยึดมั่นอยู่บนความถูกต้องดีงาม

2. ประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง ผลการดำเนินงานที่เกิดความสำเร็จของ โรงเรียนอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ที่สามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยความรู้ ความสามารถและประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีจิตลักษณะสนับสนุนการจัด การศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบด้วย มาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน หมายถึง ผลการดำเนินงานที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียนการคิดคำนวณตามเป้าหมาย ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเปลี่ยนความเห็นได้ ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรม ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมาย หลักสูตรสถานศึกษา ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ผู้เรียนมีความภูมิใจในชุมชน เห็นคุณค่าความเป็นไทย ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลายได้ ผู้เรียนมีสุขภาพะทางร่างกายและจิตสังคมตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

2.2 ด้านกระบวนการการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผลการดำเนินงานที่มีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน มีการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มเป้าหมาย มีการประเมินและแยกแยะความสำคัญได้ มีการดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการสนับสนุนและเรียนรู้รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

2.3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง ผลการดำเนินงานที่มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา มีการใช้สื่อ เทคโนโลยีและการแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน มีการสนับสนุนการจัดชั้นเรียนเชิงบวกครูและนักเรียนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลที่สะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียน

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ในเขตอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

4. ข้าราชการครู หมายถึง ข้าราชการ ที่ทำหน้าที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน เขตอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ปีการศึกษา 2563

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษานี้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับจิตลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในการพัฒนาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและเป้าหมายขององค์กร

2. ผลการศึกษานี้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาด้วยการใช้จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานและผลสัมฤทธิ์ของงาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียน โดยลำดับเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.1 จิตวิทยาการ
 - 1.2 จิตแห่งการสังเคราะห์
 - 1.3 จิตแห่งการสร้างสรรค์
 - 1.4 จิตแห่งการเคารพ
 - 1.5 จิตแห่งคุณธรรม
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
 - 2.1 ความหมายของประสิทธิผล
 - 2.2 ความสำคัญของประสิทธิผล
 - 2.3 ประสิทธิผลของสถานศึกษา
 - 2.4 ประสิทธิผลตามเกณฑ์ประเมินคุณภาพสถานศึกษา
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ
4. กรอบแนวคิดการวิจัย

จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ควรมีคุณสมบัติของคนเก่งและความเป็นคนดีเยี่ยมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของผู้บริหาร ที่ทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อโรงเรียนและอนาคตของชาตินั้นก็คือ เด็กที่จะเจริญเติบโตได้รับความรู้ ความสามารถ บรรลุเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉะนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีลักษณะของคนดี และคนเก่งอยู่พร้อมมูลจึงจะเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานสูง

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner) ศาสตราจารย์ทางด้านการศึกษาและจิตวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นผู้ที่มีผลงานเกี่ยวกับด้านการศึกษามากมาย ได้แก่ The Shattered Mind (1975); Extraordinary Cognitive Achievement (1977); Creative Mind (1993) Leading Mind (1995); Disciplined Mind (1999); Changing Minds (2004) โดยผลงานการเขียนที่โด่งดัง และมีผลต่อวงการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศต่างๆทั่วโลก ก็คือแนวคิด ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ที่ได้กล่าวถึงในหนังสือ Frames of Mind (1983) โดยแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาเป็นแนวคิดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปการศึกษา ที่เน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการส่งเสริมและ พัฒนาศักยภาพตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละบุคคล จากผลงานการเขียนของการ์ดเนอร์ แสดงให้เห็นว่า การ์ดเนอร์เป็นนักการศึกษาและนักจิตวิทยาที่สนใจในเรื่องของจิต (Mind) ซึ่งรวมถึงผลงานการเขียนล่าสุดของการ์ดเนอร์ในปี 2006 ที่มีชื่อว่า “5 จิตเพื่ออนาคต (Five Minds for the Future)” ก็เป็นเรื่องของจิตเช่นกัน

จากการศึกษาเกี่ยวกับงานเขียนของการ์ดเนอร์ซึ่งเน้นเกี่ยวกับเรื่องจิต (Mind) พบว่า จิตตามความหมายของการ์ดเนอร์ก็คือสมอง ซึ่งสอดคล้องกับ ไสว เลี่ยมแก้ว (2559, สื่อออนไลน์) ได้อธิบายไว้ว่า “จิต (Mind)” ที่คนทั่วไปรู้จัก คือความรู้สึก (Conscious) มีความรู้สึกต่าง ๆ เหล่านี้ เกิดจากกิจกรรมของเซลล์ประสาทในสมอง ถ้าไม่มีกิจกรรมของ เซลล์ประสาทก็จะมีจิตเกิดขึ้น

การ์ดเนอร์ได้กล่าวไว้ในปี 2006 ว่า เหตุผลที่จำเป็นที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทาง การศึกษาใหม่ ก็คือ การจัดการศึกษาในปัจจุบัน “ไม่ได้ผลจริง ๆ และเงื่อนไขในโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปแล้ว แต่การศึกษาในระบบที่ใช้อยู่นั้นยังคงเป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อม สำหรับโลกในอดีต มากกว่าที่จะเตรียมพร้อมสำหรับโลกในอนาคตที่เป็นไปได้ ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคิดได้อย่างสร้างสรรค์และอิสระ สามารถประยุกต์กลยุทธ์ของการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ มีการเปิดรับแนวความคิดใหม่ ๆ และมีการกำหนด จุดมุ่งหมายที่จะไปถึงความสำเร็จในชีวิต

ดังนั้น การ์ดเนอร์จึงได้เสนอแนวคิดใหม่ “5 จิตลักษณะเพื่ออนาคต (Five Mind for the Future) ” ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถและทักษะที่ต้องปลูกฝังให้กับมนุษย์ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในวันข้างหน้าได้อย่างมีความสุขและการที่จะยืนหยัดอยู่ในโลกอนาคต ได้อย่างมีความสุขทั้งในการดำเนินชีวิตและหน้าที่การงานนั้น จะต้องสามารถปรับตัวเอง ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ โดยจะต้องมีประเภทของจิตลักษณะ (Kinds of Minds) ที่มีความสำคัญและจำเป็นในศตวรรษนี้ ซึ่งประกอบด้วย จิตวิทยาการ

(Disciplined Mind) จิตแห่งการสังเคราะห์ (Synthesizing Mind) จิตแห่งการสร้างสรรค์ (Creating Mind) จิตแห่งการเคารพ (Respectful Mind) และจิตแห่งคุณธรรม (Ethical Mind) โดยการ์ตเนอร์ได้อธิบายถึงจิตลักษณะแต่ละประเภทไว้ดังนี้ (Gardner, 2006)

จิตวิทยาการ (Disciplined Mind)

จิตวิทยาการเป็นความเชี่ยวชาญในการคิดเกี่ยวกับวิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่ง ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการรู้คิดที่แยกออกไปตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชาหรืองานฝีมือหรืออาชีพหนึ่ง ๆ ทั้งนี้มีงานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่าการจะเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งนั้นจะต้องใช้เวลากว่า 10 ปี ดังนั้น จิตวิทยาการ จึงหมายถึงรวมถึง การทำงานอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาทักษะและความเข้าใจ นั่นคือ ความมีวินัยอย่างสูง ซึ่งหากบุคคลปราศจากความเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งแล้ว ก็เสมือนว่าถูกกำหนดให้อยู่ในการควบคุมของคนอื่นโดยมีความหมายของจิตวิทยาการ ดังนี้

Gardner (2006) ได้อธิบายความหมายของจิตวิทยาการไว้ว่า เป็นความเชี่ยวชาญในการคิดเกี่ยวกับวิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นอย่างน้อย ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการรู้คิดที่แยกออกไปตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชาหรืองานฝีมือหรืออาชีพหนึ่ง ทั้งนี้ งานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่า การจะเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งได้นั้นจะต้องใช้เวลากว่า 10 ปี จิตวิทยาการ หมายถึง การทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อทักษะและความเข้าใจ คือ ความมีวินัยในตนเองอย่างสูง หากบุคคลปราศจากความเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่ง เสมือนว่าถูกกำหนดให้อยู่ในการควบคุมของผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของจิตวิทยาการไว้ว่า เป็นการรู้อย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ในสาระวิชา ปรัชญา หลักการและองค์ความรู้ต่าง ๆ ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาและสามารถนำแก่นเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการทำงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน

จากความหมายของจิตวิทยาการดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า จิตวิทยาการ เป็นความสามารถในการเรียนรู้อย่างชัดเจนในเนื้อหาสาระหลักการและองค์ความรู้ในแต่ละสาขาวิชา สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต ตลอดจนเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง

จากความหมายจิตวิทยาการ แสดงว่าผู้ที่มีจิตวิทยาการต้องมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ การเรียนรู้อย่างเชี่ยวชาญและการมีวินัยในตนเอง

1. การเรียนรู้อย่างเชี่ยวชาญ เป็นการจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างเชี่ยวชาญนั้น จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในหลักการที่เป็นพื้นฐานของ

องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ สามารถคิดได้อย่างเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา หลักที่สำคัญ โดยมีวิธีการคิดที่ควรเป็นวิธีการคิดที่แตกต่างจากเดิม เช่น การคิดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ไม่ควรยึดติดอยู่กับสูตรที่เคยมีอยู่ควรพยายามหรือค้นพบหาข้อสรุปใหม่ ๆ การคิดเกี่ยวกับศิลปะก็ไม่ควรยึดติดกับรูปแบบศิลปะที่เป็นที่นิยม เป็นแบบที่แน่นอน เป็นต้น จากนั้นก็จะนำไปสู่การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียน การทำงาน ตลอดจนใช้ในการดำเนินชีวิต การที่ผู้เรียนจะเข้าใจอย่างแท้จริงถึงแก่นความรู้หรือมโนทัศน์หลักและสามารถจำจุดสิ่งที่ได้เรียนรู้ยาวนานนั้น ต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนที่สามารถจดจำได้ในแต่ละวิธีการเรียนการสอนจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้เรียนจะสามารถจดจำได้มากก็ต่อเมื่อได้เรียนรู้ผ่านการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้จากจากการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำคิดแก้ปัญหาและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบและมีส่วนร่วมต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างเต็มตัว โดยผู้สอนมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกและสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนประยุกต์ข้อมูลสารสนเทศ มโนทัศน์หรือทักษะใหม่ๆ ในการเรียนรู้เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างสรรค์ การทดสอบและปรับปรุงแก้ไขของผู้เรียน

2. การมีวินัยในตนเอง จิตวิทยาการนอกจากการมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาความรู้ และยังรวมไปถึงเรื่องของวินัยในตนเอง ไม่ว่าจะเป็นวินัยในเรื่องการดำเนินชีวิต วินัยในเรื่องเรียน โดยถ้ามองในประเด็นนี้จะเห็นได้ว่า วินัยในตนเองเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมี เนื่องด้วยวินัยในตนเองจะเป็นตัวกำกับและควบคุมให้การประพฤติปฏิบัติ ตัวของผู้เรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในกรอบหรือในแนวทางที่เหมาะสม และการนำไปสู่การฝึกฝนให้เป็นบุคคลที่ใฝ่เรียนรู้อย่างไม่วันจบสิ้น ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต การที่ผู้เรียนจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจมีความรู้คู่คุณธรรม เป็นกำลังของการพัฒนาสังคมในอนาคตได้ ต้องเป็นผู้ได้รับการจัดประสบการณ์ทางการศึกษาที่เหมาะสม

สาโรช บัวศรี (2553) กล่าวว่า การศึกษาเป็นความเจริญงอกงาม ซึ่งประสบการณ์ที่เหมาะสมที่ถูกจัดขึ้น เรียกได้ว่าการได้รับการศึกษาที่ดีนั้น ย่อมจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความงอกงาม เช่น มีความรู้ในแขนงวิชาต่าง ๆ มีระเบียบวินัย มีกิริยามารยาท มีวาจาไพเราะ เป็นรากฐานที่ดีของการพัฒนาสังคม

สามารถสรุปความหมายของควมมีวินัยในตนเองได้ว่า เป็นความสามารถของบุคคล ในการควบคุมพฤติกรรมตนเอง ทั้งในด้านอารมณ์และความประพฤติให้เป็นไปตามที่ตนเอง มุ่งหวังและสอดคล้องกับระเบียบกฎเกณฑ์อันดีงามของสังคม

โดยมีวิธีเสริมสร้างวินัยในตนเอง ตามแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (2560) การส่งเสริมผู้เรียนให้มีวินัยในตนเองต้องเริ่มตั้งแต่ในเด็กทารกและให้แรงจูงใจทางจริยธรรมแก่ เด็กที่โตแล้ว การพัฒนาวินัยในตนเองต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัว เด็กและต้องใช้วิธีการกระตุ้นหรือพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กอย่างเหมาะสม วิธีเสริมสร้าง วินัยในตนเอง 6 ประการ ดังนี้

1. การสร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมที่เคยชิน เป็นการนำเอาธรรมชาติของ มนุษย์มาเป็นเครื่องช่วย โดยสร้างวินัยให้เป็นธรรมชาติหรือสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ เพราะในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลจะปฏิบัติตามความเคยชินเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุของความเคยชินเกิดจากความเป็นไปตามเหตุปัจจัยในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเมื่อมนุษย์ได้ แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงครั้งหรือสองครั้ง ก็จะมีแนวโน้มที่จะเคยชิน และจะแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นซ้ำไปมา พอมีความเคยชินก็จะยึดพฤติกรรมนั้นและก็เกิด ความพอใจในพฤติกรรมนั้น หากต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมย่อมยากขึ้นด้วย เพราะฉะนั้น จึงควรใช้วิธีการนำความเคยชินของมนุษย์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งนี้การฝึกฝนควมมีวินัย ในตนเองต้องใช้ความสามารถอย่างมากและต้องมีระบบการฝึกฝนที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ซึ่งระบบการฝึกฝนเช่นนี้จะใช้ได้ดีกับช่วงวัยเด็ก เนื่องจากวัยเด็กยังไม่มีพฤติกรรมอันเกิดจาก ความเคยชินดังนั้นการฝึกฝนวินัยในตนเองควรเริ่มให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี อันมาจากแบบอย่าง ที่ดีของบิดามารดาตลอดจนสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก

2. การใช้วินัยที่ลงตัวแล้ว เพราะวัฒนธรรมเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่สร้างวินัย แบบพฤติกรรมเคยชิน เกิดจากการที่สมาชิกทุกคนในสังคมปฏิบัติตนโดยให้วินัยนั้นกลายเป็น วัฒนธรรมแล้วสมาชิกใหม่ของสังคมที่เข้าสู่วัฒนธรรมดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้อง กับแนวปฏิบัติดั้งเดิม เพราะวัฒนธรรมเป็นกระบวนการถ่ายทอดความเคยชิน

3. การสร้างวินัยให้ได้ผลด้วยระบบสัมพันธ์ขององค์กรวม การฝึกวินัยจะได้ผลดี ต้องอาศัยระบบความสัมพันธ์ขององค์กรวม การฝึกวินัยจะได้ผลดีต้องฝึกระบบความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการด้วยกัน เป็นการนำองค์รวมมาประสานกัน ให้เป็นองค์กรวม หมายถึงหากต้องการฝึกฝนหรือพัฒนามนุษย์หรือการศึกษา ต้องใช้ องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านสติปัญญา ทำงานประสานกัน ไปจึงทำให้เกิดองค์กรวมที่สมบูรณ์

4. การสร้างวินัยโดยใช้ปัจจัยอื่นเสริม การมีวินัยจะทำให้เกิดความสุข ผู้ที่ถูกฝึกจะมีความพึงพอใจที่จะปฏิบัติตาม โดยการใช้ปัจจัยอื่นมาช่วยอีก เช่น ความเป็นกัลยาณมิตร คือความรักและความศรัทธาเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งจะนำมาสู่การเกิดวินัย โดยความเป็นกัลยาณมิตรเป็นตัวเสริมในการสร้างวินัยจากพฤติกรรมที่เคยชินได้ โดยทำหน้าที่สนับสนุนองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ เป็นต้นแบบที่ดี ทำให้เกิดความอบอุ่น รู้เหตุรู้ผล

5. การสร้างวินัยด้วยแรงสนับสนุนของสภาพจิตใจ เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งนำเอาปัจจัยด้านจิตใจมาเป็นตัวนำ กล่าวคือ เป็นการตั้งอุดมคติในจิตใจ เพื่อให้ได้ความฝึกใฝ่มุ่งมั่นอย่างรุนแรงในการที่จะไปถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ แต่ต้องระวังความมานะในระดับต้น ๆ จะเป็นความภาคภูมิใจ แต่ถ้ารุนแรงเกินไปจะกลายเป็นการดุดนุกบุคคลอื่นหรือเป็นการทำตนให้เข้าไปอยู่ในระบบการแข่งขัน แย่งชิงความเป็นใหญ่

6. การสร้างวินัยโดยใช้กฎเกณฑ์ข้อบังคับ ใช้ควบคุมโดยวิธีการลงโทษ ซึ่งสามารถสร้างวินัยได้แต่ไม่ใช่วิธีการที่ถูกต้อง เพราะเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับหลักความเป็นจริงของธรรมชาติ ซึ่งมีหลักการว่ามนุษย์ต้องได้รับการฝึกฝน การกอดขี่มิใช่วิธีการที่ถูกต้องเสมอไป แต่ถ้าอำนาจนั้นหมดไป มนุษย์พร้อมที่จะละเมิดวินัย ซึ่งจะยิ่งก่อให้เกิดความวุ่นวายและความเสียหาย แต่ตามเกณฑ์การใช้กฎเกณฑ์ตามกรณีอาจจะได้ผล หากกฎเกณฑ์ข้อดังกล่าวไม่ได้มีการบีบบังคับมากเกินไปและมีระยะเวลาพอสมควร เพื่อที่จะให้บุคคลผ่านเข้าสู่ความเคยชินไม่รู้สึกว่าตนตกอยู่ภายใต้ข้อบังคับ แต่ต้องพึงระวัง ไม่ควรบีบบังคับหรือลงโทษ หากต้องการฝึกทางจิตใจให้ผู้ที่ถูกฝึกเกิดความรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ ให้ผู้ถูกฝึกเกิดความพึงพอใจที่จะปฏิบัติ

แนวทางส่งเสริมจิตวิทยาการ

Gardner (2006) ได้เสนอขั้นตอนในการฝึกฝนและพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตวิทยาการดังนี้

1. ระบุหัวข้อหรือแนวความคิดในสาขาวิชาที่สำคัญสำหรับตัวเราจริง ๆ ซึ่งอาจเป็นเนื้อหา เช่น กฎของอุปสงค์และอุปทาน ธรรมชาติของแรงโน้มถ่วง องค์ประกอบของกฎหมายแพ่ง การเกิดขึ้นของนวนิยายประมวลกฎหมายอาญาของรัฐ หรืออาจจะเป็นวิธีการ เป็นต้น
2. ใช้เวลากับหัวข้อนี้ให้มาก ถ้าเป็นหัวข้อที่คุ้มค่าที่จะเรียนก็ยิ่งคุ้มค่าที่จะใช้เวลาในการทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมถึงพยายามใช้รูปแบบการวิเคราะห์และหาตัวอย่างที่หลากหลาย

3. ใช้วิธีจัดการกับหัวข้อนั้น ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจในสาขาวิชาต่าง ๆ จะเกิดมากขึ้นก็ด้วยวิธีการที่หลากหลายที่แต่ละคนต่างใช้เพื่อเรียนรู้ เนื่องจากบทเรียนนั้นจะเข้าใจได้ง่ายขึ้นหากผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่าเรื่อง การโต้แย้ง การสนทนา การแสดงบทบาทสมมติ แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าทุกหัวข้อจะต้องถูกนำมาสอนด้วย 3 วิธี หรือ 10 วิธีเป็นมาตรฐานตายตัวเสมอไป หากแต่การใช้วิธีการที่หลากหลายสำหรับทุกหัวข้อนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่คุ้มค่า ทั้งนี้การใช้วิธีการที่หลากหลายทำให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ ประการที่หนึ่ง ครูจะเข้าถึงผู้เรียนได้มากขึ้น เพราะบางคนเรียนผ่าเรื่องราว ผ่านการโต้แย้ง ผ่านการทำงานศิลปะ ประการที่สอง วิธีการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความเข้าใจที่แท้จริงเป็นอย่างไร คนที่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหัวข้อหรือวิธีการนั้นจะคิดได้อย่างหลากหลายแนวทาง คนที่สร้างแนวคิดได้เพียงแบบเดียวก็น่าสงสัยถึงข้อจำกัดที่มีอยู่ ถ้าเราไม่สามารถสร้างแนวคิดได้อย่างรวดเร็ว เราก็ไม่สามารถมีจิตวิทยาการได้ ทั้งนี้การคิดเกี่ยวกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งได้อย่างหลากหลายนั้นจะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับจิตแห่งการสังเคราะห์และจิตแห่งการสร้างสรรค์

4. สิ่งที่สำคัญที่สุด ก็คือ การแสดงออกของความเข้าใจและให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกถึงความเข้าใจของพวกเขาภายใต้สถานการณ์หลาย ๆ อย่าง

สรุปได้ว่า การศึกษาจิตวิทยาการจะพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีจิตวิทยาการนั้นจะต้องพัฒนาและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อเข้าใจพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ เข้าใจความสำคัญของวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีความเข้าใจในองค์ประกอบทฤษฎีความรู้ และทฤษฎีการสอน รอบรู้เทคโนโลยีทางการศึกษา มีความรู้หลักการวัดผลและประเมินผล การศึกษา

จิตแห่งการสังเคราะห์ (Synthesizing Mind)

เป็นการรับรู้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง นำมาทำความเข้าใจและประเมินข้อมูล โดยปราศจากอคติและผสมผสานให้กลายเป็นสารสนเทศใหม่ที่มีความหมายต่อทั้งตัวผู้สังเคราะห์และผู้อื่น นอกจากนี้จะมีคุณค่ามาตั้งแต่อดีตแล้วความสามารถในการสังเคราะห์นั้นวันยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยแนวโน้มที่คนในปัจจุบันต้องเผชิญกับข้อมูลที่เพิ่มพูนทวีคูณขึ้นอยู่ทุกวัน

เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูล ทำให้มีข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มากมายมาเกี่ยวข้องกับตัวเรา ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการคัดกรอง ตัดสินใจได้ว่าข้อมูลไหนเป็นข้อมูลสำคัญและไม่สำคัญ เมื่อตัดสินใจได้แล้วว่าข้อมูลไหนควรให้ความสนใจ

และมีความสำคัญก็จะต้องนำข้อมูลเหล่านั้นมารวมกัน เพื่อจัดกระทำให้เป็นสารสนเทศที่ตนเองเข้าใจได้ง่าย จากนั้นก็ต้องสามารถสื่อสารสารสนเทศเหล่านั้นให้กับผู้อื่นเข้าใจด้วยวิธีการที่เหมาะสมซึ่งการที่จะทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าว ได้นั้นผู้เรียนจะต้องมีจิตแห่งการสังเคราะห์ โดยมีความหมายของจิตแห่งการสังเคราะห์ ดังนี้

Gardner (2006) ให้ความหมายของจิตแห่งการสังเคราะห์ไว้ว่า เป็นการรับข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง นำมาทำความเข้าใจและประเมินข้อมูลโดยปราศจากอคติและผสมผสานให้กลายเป็นสารสนเทศใหม่ที่มีความหมายทั้งต่อตัวผู้สังเคราะห์และผู้อื่น

Harrison and Bramson (2002) ได้ให้ความหมายของการคิดสังเคราะห์ไว้ว่า เป็นการรวบรวมสิ่งที่แตกต่างกันเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างจากคุณสมบัติเดิม และไม่มีรูปทรงเดิมที่หลงเหลือ

Good (1973) ให้ความหมายของการคิดสังเคราะห์ว่า เป็นการรวบรวมแหล่งข้อมูลหรือแนวคิดที่ไม่มีความสัมพันธ์กันมาก่อน เพื่อนำมารวมหรือจัดกระทำเพื่อก่อให้เกิดความกลมกลืนกัน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560) ให้ความหมายของจิตแห่งการสังเคราะห์ ว่าเป็นความสามารถในการแยกแยะใจความหรือจับประเด็นที่สำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ จากข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้แล้วสั่งสมไว้ มาประยุกต์และผนวกรวมกัน เกิดเป็นแนวความคิดหรือสิ่งใหม่ที่สร้างสรรค์ขึ้นมา

สรุปได้ว่า จิตแห่งการสังเคราะห์เป็น การที่ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินข้อมูลโดยปราศจากอคติ มีการผสมผสานข้อมูลให้เป็นสารสนเทศใหม่ มีการรวบรวมสิ่งที่แตกต่างกันเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้เกิดความคิดใหม่ การนำข้อมูลที่ไม่สัมพันธ์กันมารวมและสร้างความกลมกลืน มีการแยกแยะและจับประเด็นองค์ความรู้มาประยุกต์รวมกัน ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อคัดเลือก ประเมินและนำไปสู่การแยกแยะประเด็นหรือองค์ประกอบที่สำคัญ แล้วนำมาถักทอเป็นสารสนเทศใหม่ที่มีความหมายทั้งต่อตนเองและผู้อื่นและเป็นแนวคิดที่แปลกใหม่และสร้างสรรค์ โดยแบ่งเป็นประเภทของจิตแห่งการสังเคราะห์ ดังนี้

Gardner (2006) ได้สรุปประเภทของจิตแห่งการสังเคราะห์ที่ใช้กันอยู่ทั่วไปไว้ดังนี้

1. เรียงความ (Narrative) โดยนักสังเคราะห์จะรวบรวมข้อมูลแลเรียงร้อยเข้าด้วยกันเป็นถ้อยคำ
2. การแบ่งหมวดหมู่ (Taxonomies) เป็นการจัดลำดับของข้อมูลตามลักษณะเด่นของข้อมูลชุดนั้น

3. มโนทัศน์ที่ซับซ้อน (Complex Concepts) เป็นการนำมโนทัศน์ใหม่ ๆ ที่มีเงื่อนไขเหมือนกันมารวมหรือผสมผสานมโนทัศน์กับปรากฏการณ์ต่าง ๆ

4. กฎและคำพังเพย (Rules and Aphorisms) ภูมิปัญญาชาวบ้านมักจะมีการสรุปและถ่ายทอดออกมาเป็นวลีสั้น ๆ เพื่อให้จดจำได้ง่ายและนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง

5. การอุปมา การใช้ภาพและประเด็นที่มีพลัง บางคนอาจใช้การอุปมาช่วยในการทำความเข้าใจมโนทัศน์ต่าง ๆ เนื่องจากการใช้อุปมาสามารถทำให้เห็นภาพได้ดีพอกับการใช้คำพูด นักสังเคราะห์มักจะมีแนวคิดหลักที่ตั้งอยู่บนแนวคิดหลักหรือแก่นสำคัญ (Themate) ที่ซ่อนอยู่โดยที่พวกเขาไม่รู้ตัว

6. การแสดงออกเป็นรูปธรรมโดยไม่ต้องใช้คำอธิบาย นอกจากการสังเคราะห์จะแสดงออกมาเป็นถ้อยคำแล้ว การสังเคราะห์ที่ดียังสามารถแฝงอยู่ในภาพหรืองานศิลปะได้

7. ทฤษฎี (Theories) เป็นการรวมมโนทัศน์ต่างๆเป็นทฤษฎี

8. อภิทฤษฎี (Metatheory) เป็นการสร้างกรอบของความรู้ที่ใหม่ขึ้น โดยสร้างทฤษฎีจากทฤษฎีต่าง ๆ

องค์ประกอบของจิตแห่งการสังเคราะห์

Gardner (2006) ได้กล่าวไว้ว่า ความสำเร็จของการสังเคราะห์ที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ดังนี้

1. เป้าหมาย เป็นข้อความหรือมโนทัศน์ของสิ่งที่ผู้สังเคราะห์จะต้องพยายามทำให้สำเร็จ

2. จุดเริ่มต้น เป็นแนวคิด ภาพหรืองานที่เคยทำมาก่อนหน้านี้ ที่สามารถนำมาใช้ในการสังเคราะห์ได้

3. การเลือกกลยุทธ์ วิธีการและแนวทาง เป็นขั้นตอนที่นักสังเคราะห์ลงมือปฏิบัติ โดยต้องเลือกรูปแบบที่จะสังเคราะห์ อาจจะถูกเลือก 1 ใน 8 ประเภทของการสังเคราะห์ที่ได้แบ่งไว้แล้วก่อนหน้านี้ จากนั้นจึงนำไปสู่การเลือกเครื่องมือที่ชำนาญและดำเนินการต่อโดยมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

4. ฉบับร่างและข้อมูลย้อนกลับ ไม่ช้าก็เร็วนักสังเคราะห์จะได้รับบทสังเคราะห์เริ่มแรกหรือว่าเป็นฉบับร่างของการสังเคราะห์ ซึ่งเป็นการสังเคราะห์แบบชั่วคราว ถึงแม้จะเป็นฉบับร่างแบบชั่วคราวแต่ก็ยังคงมีจุดที่สำคัญที่จะไปปรากฏอยู่ในร่างสุดท้ายของการสังเคราะห์ฉบับสมบูรณ์ ทั้งนี้การจะได้การสังเคราะห์ที่สมบูรณ์จำเป็นต้องได้รับข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำไปปรับปรุงการสังเคราะห์ให้ดีขึ้น

แนวทางในการส่งเสริมจิตแห่งการสังเคราะห์

การคิดสังเคราะห์ก่อให้เกิดปัญญาแบบบูรณาการ เกิดความเข้าใจเสริมเพิ่มขึ้นจากเดิมและสามารถอธิบายต่อให้กับผู้อื่นได้อย่างครบถ้วน ชัดเจนและตรงประเด็นและการมีจิตแห่งการสังเคราะห์ไม่ใช่เรื่องไกลตัวหรือเกิดกับนักคิดชั้นนำของโลกเท่านั้น เพราะการคิดสังเคราะห์เป็นสิ่งที่มียุอยู่ในชีวิตมนุษย์อย่างเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว แนวทางการฝึกฝนให้เกิดจิตแห่งการสังเคราะห์นั้น ควรเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็ก ให้ได้รับการฝึกฝนและส่งเสริมในประเด็นต่อไปนี้

1. เปิดประสบการณ์ ให้เด็กได้มีโอกาสรับรู้ข้อมูลรูปแบบใหม่ อันเป็นการสังสมข้อมูลความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้มีวัตถุดิบในการคิดมากเพียงพอที่จะใช้สังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้อาจเรียกได้ว่าผู้ที่สนใจใฝ่รู้ในเรื่องต่าง ๆ นอกเหนือจากความสามารถและความถนัดที่ตนมีก็จะสามารถคิดสังเคราะห์ได้ดีกว่าผู้อื่น นอกจากนี้การตัดสินใจปฏิบัติโดยปราศจากการสังสมข้อมูลที่มากเพียงพอแล้ว อาจนำไปสู่การตัดสินใจที่อยู่บนพื้นฐานการใช้อารมณ์เป็นที่ตั้งโดยขาดเหตุผล

2. แสวงหาความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ฝึกมองทุกสิ่งทุกอย่างให้เชื่อมโยงกันและพยายามหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างมีเหตุผล ทั้งนี้มีข้อมูลวิจัยสนับสนุนว่าแม่กระทั่งในผู้ป่วยอัลไซเมอร์ หากได้รับการฝึกฝนในการคิดเชื่อมโยงบ่อย ๆ แล้วสมองก็ยังคงพัฒนาและสามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น

3. ฝึกตีประเด็นช่วยคิดให้ชัดเจน อย่าคิดคลุมเครือ ในการศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้พยายามตีกรอบแนวคิดให้ชัดเจน ก่อนจะทำความเข้าใจแนวคิดและแยกแยะประเด็นหลักออกจากประเด็นรอง ฝึกจับประเด็นจากบทความที่ได้อ่าน ทั้งจากหนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ดูได้ฟังมา

4. แยกแยกข้อเท็จจริงออกมาจากความคิดเห็น เพื่อให้ข้อมูลที่สังเคราะห์ได้นั้นมีความเป็นกลางมากที่สุด เพราะในบางครั้งข้อมูลที่เราได้รับมานั้นอาจถูกบิดเบือนด้วยความคิดเห็นส่วนตัว ดังนั้นการที่เรารับรู้ข้อมูลมาและเชื่อในสิ่งที่รับมาทั้งหมด อาจทำให้เกิดความเสียหายในภายหลังได้

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การคิดสังเคราะห์ เป็นทักษะที่ลึกลึกกว่าการวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นการนำสิ่งต่าง ๆ ที่เราวิเคราะห์หรือทำการแยกแยะเพื่อการศึกษา กลับมารวมเข้าด้วยกันในเชิงจินตนาการ เพื่อมุ่งสู่ความเข้าใจในภาพรวมและเกิดองค์ความรู้เกิดมุมมองอย่างทะลุปรุโปร่ง เป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สามารถนำไปใช้ได้เหนือระดับการวิเคราะห์

จิตแห่งการสร้างสรรค์ (Creating Mind)

ต่างจากจิตแห่งวิทยาการและจิตแห่งการสังเคราะห์ โดยเป็นการผลิตความคิดใหม่ ๆ พร้อมทั้งตั้งคำถามที่แตกต่างไปจากเดิมและกำเนิดเป็นวิธีการคิดที่สดใหม่ ซึ่งจะกลายเป็นคำตอบที่คาดไม่ถึง แต่อย่างไรก็ตามในที่สุดแล้ว สิ่งสร้างสรรค์เหล่านี้จะได้รับการยอมรับจากผู้รอบรู้ ด้วยเหตุที่การสร้างสรรค์คือสิ่งที่ยืนนอกเหนือกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ จิตแห่งการสร้างสรรค์จึงต้องล้ำหน้ากว่าคอมพิวเตอร์หรือหุ่นยนต์ที่ซับซ้อนที่สุดอย่างน้อยหนึ่งก้าว โดยมีนักทฤษฎีได้ให้ความหมายของจิตแห่งการสร้างสรรค์ ดังนี้

Gardner (2006) กล่าวไว้ว่า จิตแห่งการสร้างสรรค์เป็นการผลิตความคิดใหม่ ๆ พร้อมทั้งตั้งคำถามที่แตกต่างไปจากเดิมและกำเนิดเป็นวิธีการคิดที่สดใหม่ ซึ่งจะกลายเป็นคำตอบที่คาดไม่ถึง แต่อย่างไรก็ตามในที่สุดแล้ว สิ่งสร้างสรรค์เหล่านี้จะต้องได้รับการยอมรับจากผู้รอบรู้

Guilford (1959) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอันเก๋ไก๋ คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม คิดได้กว้างไกลซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วย ซึ่งประกอบด้วยลักษณะความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ คนที่มีลักษณะดังกล่าวจะต้องเป็นคนกล้าคิด ไม่กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์และมีอิสระในการคิด

Trooance (1992) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือประบวนการที่เกิดขึ้นได้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด บุคคลสามารถมีความคิดสร้างสรรค์ในหลายแบบและผลของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นนั้นมีมากมายไม่มีข้อจำกัดเช่นกัน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560) ได้อธิบายความหมายของจิตแห่งการสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นกระบวนการทางความคิดในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์และหลุดจากกรอบเดิม

สรุปได้ว่า จิตแห่งการสร้างสรรค์คือ การเกิดความคิดที่แปลกใหม่ มีการตั้งคำถามที่แตกต่างไปจากเดิม มีความคิดที่ก้าวไกลและหลากหลาย ความสามารถในการคิดหลากหลายแง่มุม ความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม มีการสร้างสรรค์ที่นำความรู้เดิมมาดัดแปลงเพื่อนำไปสู่แนวคิดแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากแนวคิดเดิม มีความคล่องในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า มีการนำเสนอความคิดแบบเป็นขั้นตอนเข้าใจได้อย่างชัดเจน โดยมีองค์ประกอบของจิตแห่งการสร้างสรรค์ ดังนี้

Guilford (1985 อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2555) ได้อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทางหรือเรียกว่าลักษณะความคิดนอกนัย การคิดแบบกระจาย ประกอบด้วย

1. ความคิดริเริ่ม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดได้อย่างแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดเดิม ๆ ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากการนำเอาความรู้เดิมมาดัดแปลงและ ประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่

2. ความคิดคล่อง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้ อย่างรวดเร็วในเวลาจำกัดและไม่ซ้ำในเรื่องเดียวกัน ความคิดคล่องมีความสำคัญ ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพราะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต้องการความรวดเร็วและคิดหา วิธีแก้ไขได้หลายวิธี

3. ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้ หลายหลายเป็นการคิดที่สามารถดัดแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ อย่างทันทีทันใด

4. ความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดอย่างเป็น ขั้นตอน สามารถอธิบายให้เป็นภาพได้ชัดเจน ซึ่งความคิดละเอียดลออจัดเป็นรายละเอียด ที่นำมาตกแต่งหรือขยายความคิดเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของจิตแห่งการสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ โดยสามารถสร้างแนวทาง ในการส่งเสริมจิตแห่งการสร้างสรรค์ ดังนี้

จิตแห่งการสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ด้วยการรู้จักตั้งคำถามใหม่ หาวิธีการใหม่ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ คือ บุคลิกภาพและนิสัยใจคอเป็นเรื่องที่สำคัญมาก สำหรับผู้ที่ต้องการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีลักษณะที่ไม่นั่ง อยู่กับที่ พยายามคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ กล้าที่จะเสี่ยง เมื่อทำงานแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ ก็จะต้องไม่ท้อ ต้องมีพลังที่จะทำสิ่งใหม่ ประเด็นที่สอง คือ การสับสนระหว่างความคิด สร้างสรรค์กับความแปลกใหม่ ซึ่งวิธีการเดียวที่จะรู้ว่าสิ่งไหนเป็นความคิดสร้างสรรค์ ก็คือ ได้รับข้อมูลจากบุคคลที่เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ เป็นคนตัดสินและในบางครั้งอาจจะต้องใช้เวลา ในการพิจารณาค่อนข้างนาน Gardner (2006) ได้ให้ข้อสรุปไว้ว่า ผู้เรียนที่มีความคิด สร้างสรรค์ สามารถมีความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ได้นั้น จะต้องมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระ วิชาที่เกี่ยวข้องก่อน จากนั้นก็ต้องเป็นผู้ที่สามารถสังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ดีด้วย ทั้งนี้ขึ้นงาน หรือบุคคลใดที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้น จะต้องเป็นการคิดที่นอกเหนือจากสิ่งที่รู้มาแล้ว

ซึ่งเป็นการคิดนอกกรอบ โดยสิ่งที่อยู่ในกรอบนั้นเป็นสิ่งที่สามารถหาได้ในแหล่งข้อมูลออนไลน์ โดยได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. จัดหลักสูตรโดยเน้นการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โมทัศน์มากกว่าเรียนรู้เนื้อหาและครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย
2. จัดให้มีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำปรึกษาในการทำงานต่างๆ
3. เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมได้เสนอความคิดในการจัดการเรียนการสอน
4. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตระหนักว่าความเป็นจริงเป็นสิ่งที่ต้องค้นหามากกว่าที่จะคิดว่าความจริงเป็นสิ่งที่ต้องเปิดเผย
5. ครูต้องพัฒนาตนเองในด้านเนื้อหาและกลวิธีการสอนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

จิตแห่งการเคารพ (Respectful Mind)

เป็นการอ่อนน้อมถ่อมตนให้เกียรติและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพและเข้าใจถึงความแตกต่างทั้งระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม รวมถึงเปิดใจที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ที่แตกต่างจากความคิดของตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานหรือการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ทั้งนี้การทำความเข้าใจผู้อื่นนั้น ต้องอาศัยทักษะทางด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แนวคิดแห่งความเคารพยังช่วยทำให้เกิดความสงบสุขและความสามัคคีที่ขึ้นในสังคม แม้ในสังคมนั้นจะประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งในเรื่อง เชื้อชาติ ภาษาและศาสนา โดยมีความหมายของจิตแห่งการเคารพ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) การแสดงความนับถือ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด เคารพสิทธิของผู้อื่น

เปลื้อง ณ นคร (2555) การแสดงความอ่อนน้อม นับถือ แสดงความเคารพ ไม่ล่วงเกินและเคารพสิทธิส่วนบุคคลซึ่งกันและกัน

มหาตมะ คานธี (2490) การอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติและเคารพในความคิดของผู้อื่น เคารพและเข้าใจถึงความแตกต่างทั้งระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม รวมถึงเปิดใจที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากความคิดของตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานหรือการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

สรุปได้ว่า จิตแห่งการเคารพ คือ การอ่อนน้อม อ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติและการเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าใจถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลและกลุ่มเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพ

ร่วมกับคนในสังคม เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเราอยู่เสมอ โดยมี องค์ประกอบ จิตแห่งการเคารพ ดังนี้

การปลูกฝังจิตแห่งการเคารพนั้นควรมีการปลูกฝังตั้งแต่เกิด ควรมีการปฏิบัติตัว เพื่อเป็นแนวทางที่ถูกต้องการเคารพและเข้าใจผู้อื่นนั้นต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ทักษะทางด้านอารมณ์ เป็นตัวช่วยให้เราสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในชีวิตประจำวันต้องมีการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง โดยมีวิธีการดังนี้

1.1 สร้างพลังใจ คือ เป็นคนที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจหรือแรงใจให้อยากทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต ไม่เป็นคนย่อท้อหรือยอมแพ้โดยง่าย

1.2 เข้าถึงจิตใจของผู้อื่น คือ ความเห็นใจผู้อื่นหรือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา การที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีจะต้องอ่านภาษาท่าทางได้ดี เพราะคนส่วนใหญ่จะแสดงอารมณ์ผ่านภาษาและท่าทาง

1.3 การรักษาความสัมพันธ์ คือ การแสดงออกถึงความรู้สึกที่ไม่ทำให้เกิดความบาดหมางใจต่อกัน ทำให้แนบแน่นใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2. ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในชีวิต มนุษย์นั้นล้วนมีความแตกต่างกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ออกมาดี โดยมีวิธีการดังนี้

2.1 การยิ้มแย้มแจ่มใสกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความคล้ายคลึงกัน คือ ถ้าแสดงอาการยิ้มให้บุคคลอื่นก็หมายความว่ายินดีที่ได้พบและแสดงให้เห็นถึงความมีมิตรภาพกับบุคคลอื่นโดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ มาขวางกั้น

2.2 ไม่สร้างความอับอายแก่ผู้อื่น การที่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องรู้สึกอับอายต่อหน้าสมาชิกในกลุ่ม เป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง บุคคลจะรู้สึกเสียหน้า นำไปสู่ความรู้สึกโมโห เกสียดชังและอาฆาตได้ ซึ่งจะแก้ไขยากมากในโอกาสต่อไป

2.3 สนใจบุคคลอื่นในทุก ๆ ด้าน ควรรับฟังความคิดเห็นของทุก ๆ คนและความคิดเห็นเหล่านั้นจะมีประโยชน์ในการทำงานร่วมกันและประการสำคัญคือ เมื่อจะต้องตัดสินใจอะไรที่สำคัญมากควรมีโอกาสรับฟังบุคคลอื่น ๆ ด้วย เพราะการตัดสินใจเพียงคนเดียวอาจมีผลกระทบกระเทือนบุคคลอื่น

2.4 รู้จักใช้คำชมเชย ความชื่นชมกับบุคคลที่ทำหน้าที่ประสบความสำเร็จ เพราะบุคคลแต่ละคนที่ได้รับคำชมเชย ย่อมจะนำไปสู่การยกระดับการยอมรับตนเอง ตลอดจนจนมีเกียรติยศในชีวิตมากขึ้น ซึ่งหมายความว่าบุคคลที่มีความรู้สึกที่ดีก็จะแสดงพฤติกรรมกับบุคคลอื่นในทางที่ดีเช่นเดียวกัน

2.5 การไม่วิพากษ์วิจารณ์บุคคลอื่น เพราะจะนำไปสู่ความรู้สึกที่ไม่ดีและขัดแย้งกับบุคคลอื่นได้ง่าย อาจทำให้เสียความรู้สึกและนำไปสู่การมีปมในชีวิตของบุคคลได้ ถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องวิพากษ์วิจารณ์ ก็ต้องกระทำให้เกิดผลลัพธ์ทางบวก โดยมีความสุภาพนุ่มนวล จึงจะทำให้ผู้ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์มีความรู้สึกที่ดี

2.6 ระมัดระวังเรื่องการใช้ภาษา เพราะบุคคลแต่ละวันการศึกษาแตกต่างกัน ตำแหน่งไม่เหมือนกัน จะมีปัญหาเรื่องการสื่อสารระหว่างบุคคลเสมอ ดังนั้น ควรสนับสนุนให้บุคคลใช้ภาษาที่เหมาะสม ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนำไปสู่การทำงานเป็นทีมที่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นจึงไม่ควรละเลยที่จะร่วมมือในการทำงานเป็นทีมให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

2.8 หลีกเลี่ยงการออกการออกคำสั่งโดยไม่จำเป็น ควรจะใช้การขอร้องในการปฏิบัติมากกว่าการออกคำสั่ง

2.9 ควบคุมอารมณ์ตนเองให้ได้ หลีกเลี่ยงการบ่นจะทำให้ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ลบกับบุคคลอื่น ๆ ควรใช้อารมณ์ขันเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการอยู่ร่วมกันให้สนุกสนาน

ดังนั้น การเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์และทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จะก่อให้เกิดจิตแห่งการเคารพ เป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยบ่มเพาะและพัฒนามนุษย์ให้มีจิตลักษณะ จิตแห่งการเคารพนำมาซึ่งการบริหารงานที่ดีและมีประสิทธิภาพต่อไป

จิตแห่งคุณธรรม (Ethical Mind)

เป็นความคิดที่ยึดหลักจริยธรรม คุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนร่วม ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ซึ่งคุณธรรม จริยธรรมที่วามนี้จะก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย ปัจจุบันจำเป็นที่จะต้องสร้างสังคมที่มีความรู้คู่คุณธรรม สร้างคนให้มีสติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติสามารถยืนหยัดอยู่ภายใต้กระแสของการแข่งขันในยุคปัจจุบันและอนาคตได้อย่างแข็งแกร่งและมั่นคง มีความรู้อย่างเดียวยังไม่เพียงพอ เพราะความรู้ก็เหมือนกับดาบสองคม ถ้ามนุษย์ขาดคุณธรรมก็จะก่อให้เกิดปัญหาในสังคม ซึ่งในโลกยุคปัจจุบันถ้าสามารถทำให้คน ๆ นั้นเป็นคนที่มีความรู้และคุณธรรมพร้อมกันได้ โลกจึงจะเกิดความสมดุล โดยมีความหมายของจิตแห่งคุณธรรม ดังนี้

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2562) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี เป็นสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ

ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 2 ความหมาย ได้แก่ ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์แก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ และการรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่าคุณธรรม คือ จริยธรรมที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น การเป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละและมีความรับผิดชอบ

ทิตินา แชมมณี (2556) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวะนามธรรมอยู่ในจิตใจ

พุทธทาสภิกขุ (2555) ได้ให้บรรณาธิบายคำว่า คุณธรรม ไว้ว่า คุณ หมายถึงค่าที่มีอยู่ในแต่ละสิ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ เป็นไปได้ทั้งทางดีและทางร้าย คือ ไม่ว่าจะทำให้จิตใจยินดีหรือยินร้าย ก็เรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน ส่วนคำว่าธรรม มีความหมายว่า ธรรมชาติ กฎของธรรมชาติที่เรามีหน้าที่ต้องเรียนรู้หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น เรามีหน้าที่จะต้องมี หรือใช้มันอย่างถูกต้อง

วคิน อินทสระ (2561) กล่าวตามหลักจริยศาสตร์ว่า คุณธรรม คือ อุปนิสัยอันดีงาม ซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยอันนี้ได้มาจากความพยายามและความประพฤติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน คุณธรรมสัมพันธ์กับหน้าที่อย่างมาก เพราะการทำหน้าที่จนเป็นนิสัย จะกลายเป็นอุปนิสัยอันดีงามที่สั่งสมในดวงจิตเป็นบารมี มีลักษณะอย่างเดียวกันนี้ ถ้าเป็นฝ่ายชั่ว เรียกว่า “อาสวะ” คือ กิเลสที่หมักหมมในดวงจิต ย่อมจิตให้เศร้าหมอง เกราะกรังด้วยความชั่ววนาประการกลายเป็นสันดานชั่ว ทำให้แก้ไขยากสอนยาก กล่าวโดยสรุป คุณธรรม คือ ความกล้าเลิศแห่งอุปนิสัยซึ่งเป็นผลของการกระทำหน้าที่จนกลายเป็นนิสัยนั่นเอง หลักความจริง หลักการปฏิบัติ กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากธรรมชาติของมนุษย์เอง รู้จักแยกแยะความดี ถูก ผิด ควร ไม่ควรและสภาพคุณงามความดีและทางความประพฤติและจิตใจ

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) (2558) กล่าวว่า คุณธรรมคือคุณสมบัติที่ดีของจิตใจ ถ้าปลูกฝังเรื่องคุณธรรมได้จะเป็นพื้นฐานจรรยาบรรณ จรรยาบรรณนี้เป็นเรื่องพฤติกรรมในการที่จะพัฒนาต่อตีความออกไปว่า พฤติกรรมเหล่านี้มีพื้นฐานจากคุณธรรมข้อใด เช่น เบญจศีลเป็นจริยธรรม เบญจธรรมเป็นคุณธรรมคือ ความเมตตากรุณา ถ้ามีความเมตตากรุณาจะมีฐานของการเป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพ

สรุปได้ว่า จิตแห่งคุณธรรมหมายถึง ผู้มีความขยัน หมั่นเพียรมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความซื่อสัตย์และเสียสละ มีความเมตตากรุณา ส่งเสริมความรักและ

สามัคคีในองค์กร มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและมีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการบริหารงาน โดยสามารถบอกได้ถึง ลักษณะของจิตแห่งคุณธรรม ดังนี้

1. การตัดสินทางคุณธรรม จริยธรรม บุคคลจะมีหลักการของตนเอง เพื่อตัดสินการกระทำของผู้อื่น

2. หลักการของคุณธรรม จริยธรรมและการตัดสินตกลงใจเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลก่อนที่จะปฏิบัติกรต่าง ๆ ลงไป

3. หลักการทางคุณธรรม จริยธรรมเป็นหลักการสากลที่บุคคลใช้ตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

4. ทักษะเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ได้มาจากความคิดของบุคคลหรืออุดมคติของสังคมจนเกิดเป็นทักษะในการดำรงชีวิตของตนและของสังคมที่ตนอาศัยอยู่

คุณสมบัติของจิตแห่งคุณธรรม

1. ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิตและคุณธรรมจริยธรรม ทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้มาตั้งแต่วัยต้นของชีวิตจากการเลี้ยงดู การศึกษาอบรมและจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยอาจเป็นในวิถีทางที่ต่างกัน ซึ่งเป็นผลให้บุคคลพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรมต่างกัน ต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี

2. ความใฝ่ธรรม มนุษย์มีธรรมชาติของการแสวงหาความถูกต้องเป็นธรรมหรือความดีงามตั้งแต่วัยทารก คุณสมบัตินี้ทำให้บุคคลนิยมคนดี ชอบสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรม ต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี ประสบการณ์ในชีวิตการเลี้ยงดูและเจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม เป็นปัจจัยสำคัญให้บุคคลพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรมสูงกว่า

3. ความรู้จักตนเองของบุคคลนั้น ความรู้จักตนเองของบุคคล คือ สร้างความสามารถในการพิจารณาให้รู้อิทธิพลของความดีและความไม่ดีของตนให้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถเสริมสร้างความคิดของตนให้มีพลังเข้มแข็ง ในลักษณะที่ตนเองและสังคมยอมรับได้ ความรู้จักตนเองนี้จะทำให้บุคคลมีความมั่นใจ มีพลังและพร้อมที่จะขจัดความไม่ดีของตนและพัฒนาตนเองอย่างถูกต้องดีขึ้น โดยมีการพัฒนาของจิตแห่งคุณธรรม

การศึกษาเรียนรู้กระทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการหาความรู้จากการอ่านหนังสือเกี่ยวกับปรัชญาศาสนา วรรณคดีที่มีคุณค่า หนังสือเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมวิชาชีพ

2. การเข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและการคบหาบัณฑิตผู้ใส่ใจด้านคุณธรรม จริยธรรม

3. การเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตและจากประสบการณ์ในสถานที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์จริงเป็นโอกาสอันประเสริฐในการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมแห่งชีวิต ที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งด้านเจตคติและทักษะการแก้ปัญหาเชิง คุณธรรม จริยธรรม อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับความพร้อมของบุคคล ผู้มีความพร้อมน้อยอาจจะไม่ได้ประโยชน์จากการเรียนรู้อันมีค่านี้เลย

การวิเคราะห์ตนเอง บุคคลผู้มีความพร้อมที่จะพัฒนามีความตั้งใจและเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ตนเองเพื่อทำความรู้จักในตัวตนเอง ด้วยการพิจารณาเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมการแสดงออกของตนเอง จะช่วยให้บุคคลตระหนักรู้คุณลักษณะของตนเอง รู้จุดดีจุดด้อยของตน รู้ว่าคงลักษณะใดไว้ การวิเคราะห์ตนเองกระทำได้ด้วยหลักการต่อไปนี้

1. การรับฟังความคิดเห็นเชิงวิพากษ์จากคำพูดและท่าทีปฏิกิริยาจากบุคคลรอบข้าง
2. การวิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับความคิด ความต้องการเจตคติการกระทำและผลการกระทำทั้งในอดีตและปัจจุบัน
3. การค้นหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนาตนเองอย่างถ่องแท้
4. การเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจ ทำให้จิตใจได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดปัญญา รับผิดชอบต่อตนเองอย่างลึกซึ้งและแท้จริง

การฝึกตน เป็นวิธีการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมด้วยตนเองขั้นสูงสุด เพราะเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในกรอบของพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม ทั้งในสภาพการณ์ปกติและเมื่อเผชิญกับปัญหา การฝึกตนเป็นวิธีการพัฒนาจิตแห่งคุณธรรม เพราะเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการควบคุมการประพฤติ ปฏิบัติของตนให้อยู่ในกรอบของพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมทั้งในสภาพการณ์ปกติและเมื่อเผชิญปัญหา

1. การฝึกวินัยขั้นพื้นฐาน คือ ความขยันหมั่นเพียร การฟังตนเอง ความตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ การรู้จักประหยัดอดออม ความซื่อสัตย์
2. การรักษาศีลตามความเชื่อในศาสนาของตน ศีลเป็นตัวกำหนดที่จะทำให้งดเว้นในการกระทำชั่วร้ายใดใด อยู่ในจิตใจ ส่งผลให้บุคคลมีพลังจิตที่เข้มแข็งรู้เท่าทันความคิด ความสามารถควบคุมตนได้
3. การทำสมาธิ เป็นการฝึกให้เกิดการตั้งมั่นของจิตใจทำให้เกิดภาวะมีอารมณ์หนึ่งเดียวของกุศลจิต เป็นจิตใจที่สงบผ่องใส บริสุทธิ์เป็นจิตที่เข้มแข็ง มั่นคง

4. การเป็นผู้ให้ คือ การรู้จักให้อภัย แบ่งปัน โดยไม่หวังผลตอบแทน

สรุปได้ว่า การพัฒนาจิตแห่งคุณธรรมด้วยวิธีการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการดังกล่าว เป็นธรรมภาวะที่บุคคลสามารถปฏิบัติได้ควบคู่กับการดำเนินชีวิตประจำวัน

จิตลักษณะทั้ง 5 ประการนี้ มีความสำคัญมาก เพราะคนที่ขาดจิตเหล่านี้จะประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตและการทำงาน กล่าวคือ คนที่ขาดจิตแห่งวิทยาการจะไม่อาจประสบผลสำเร็จในงานที่ต้องการได้และจะถูกจำกัดอยู่แค่ในงานที่ด้อยต่ำ คนที่ขาดจิตแห่งการสังเคราะห์จะถูกโถมทับด้วยข้อมูลและไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบทั้งเรื่องคนและเรื่องงานคนที่ขาดจิตแห่งการสร้างสรรคจะถูกแทนที่ด้วยคอมพิวเตอร์และคนที่มีไฟล์สร้างสรรคมากกว่า คนที่ขาดจิตแห่งการเคารพจะเป็นคนที่ไม่ควรค่าต่อการได้รับความเคารพจากคนอื่น อีกทั้งยังเป็นภัยต่อที่ทำงานและสาธารณชน คนที่ขาดจิตแห่งคุณธรรม จะทำให้โลกขาดคนทำงานที่ซื่อสัตย์และพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (Gardner, 2006)

จากแนวคิดจิตลักษณะ 5 ประการ ที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ซึ่งมีทั้งการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญาและการพัฒนาทางด้านจิตใจ ตลอดจนการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยจิตวิทยาการจิตแห่งการสังเคราะห์และจิตแห่งการสร้างสรรค จะเป็นการพัฒนาผู้บริหารด้านสติปัญญา เป็นรูปแบบของการรู้คิด ส่วนอีก 2 ด้าน คือ จิตแห่งการเคารพและจิตแห่งคุณธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของเรากับผู้อื่นและว่าด้วยเรื่องของความเป็นมนุษย์ จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่า นอกเหนือจากการพัฒนาผู้บริหารทางด้านสติปัญญาแล้ว ยังจะต้องส่งเสริมทางด้านจิตใจควบคู่ไปด้วย เพื่อเติมเต็มคนให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ให้เป็นผู้บริหารที่เก่ง ดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่สถานศึกษาได้อย่างดียิ่ง โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งประสิทธิผลต่อโรงเรียน อ.ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

ความหมายของประสิทธิผล

ประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้ในการตัดสินใจว่าการบริหารของสถานศึกษา สามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลที่ได้รับและผลสำเร็จของงานมีความเกี่ยวข้องกับผลงานที่สถานศึกษาพึงประสงค์ นักวิชาการได้ให้ความหมายของประสิทธิผลไว้ดังนี้

สุพจน์ สุขสบาย (2558) ได้ความหมายว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สามารถพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก สามารถกำหนดหน้าที่รับผิดชอบและเป้าหมายของโรงเรียน กำหนดความคาดหวังของโรงเรียนและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

วิวัฒน์ มะโนวัฒนา (2558) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์กรหรือโรงเรียนสามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ดำเนินงานขององค์กรหรือโรงเรียนได้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

อรุวรรณ มโนวัฒนา (2559) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการเลือกเป้าหมายที่เหมาะสมและบรรลุเป้าหมายนั้นๆ ประสิทธิภาพจึงวัดกันที่ว่า องค์กรสามารถสนองของผู้บริโภคหรือบริการที่เป็นที่ต้องการหรือไม่และสามารถบรรลุในสิ่งที่พยายามจะทำมากน้อยเพียงใด

ประชุม รอดประเสริฐ (2562) กล่าวว่า ประสิทธิภาพเป็นการทำงานที่ได้ผล โดยสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การวัดผลงานที่ทำได้เทียบกับเป้าหมายหากสามารถทำได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็แสดงว่าการทำงานมีประสิทธิภาพสูง

ธนิต ทองอาจ (2558) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้สำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้นำได้ใช้ความสามารถเชิงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้มาทำงานอย่างเสียสละ ขณะเดียวกันผู้นำก็ทำหน้าที่ประสานงานให้งานด้านการจัดการศึกษาให้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด โดยผ่านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3 มาตรฐาน คือ 1) คุณภาพผู้เรียน 2) กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Hoy and Miskel (1991) กล่าวถึงประสิทธิผลว่า หมายถึง ผลสำเร็จที่บรรลุตามเป้าประสงค์ขององค์กรทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา หมายถึง ความสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยแสดงให้เห็นว่ามีความสำคัญของประสิทธิผล ดังนี้

ความสำคัญของประสิทธิผล

ธงชัย สันติวงษ์ (2561) ได้กล่าวถึงประสิทธิผลว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งในศาสตร์ทางการบริหารสถานศึกษา นับว่าเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่า การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด องค์กรจะอยู่รอดและมีความมั่นคงจะขึ้นอยู่กับประสิทธิผล

องค์กร ถ้าองค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์จะสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ แต่ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์องค์กรจะล้มสลายไปในที่สุด ดังนั้น ประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญต่อองค์กร ดังนี้

1. ช่วยตรวจสอบวัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์กร การจัดตั้งองค์กรย่อมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน เพื่อดำเนินการงานให้เป็นไปตามความต้องการ

2. ประเมินผลการดำเนินงานกับแผนงานที่กำหนด การดำเนินงานในกิจกรรมแต่ละกิจกรรมย่อมต้องมีการวางแผน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดสรรทรัพยากร การใช้อำนาจหน้าที่ การบริหารการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

3. ประเมินผลสำเร็จกับวัตถุประสงค์เปรียบเทียบผลงานที่ดำเนินการได้ตามแผนงาน กับวัตถุประสงค์ขององค์กรที่คาดหวังถ้าผลของงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และความคาดหวังขององค์กรแสดงว่าองค์กรมีประสิทธิภาพพิจารณาเป็น 2 ระดับ

3.1 ประสิทธิภาพของบุคคล คือ ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถปฏิบัติงานใด ๆ หรือปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ แล้วประสบผลสำเร็จทำให้บังเกิดผลโดยตรงและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ผลที่เกิดขึ้นมีลักษณะ เช่น ความถูกต้องความมีคุณค่าเหมาะสมดีกับงาน ตรงกับความคาดหวังและความต้องการของหมู่คณะ สังคมและผู้จะนำผลนั้นไปใช้เป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่ง Gibson (2003) อธิบายถึงเกณฑ์ของความมีประสิทธิภาพขององค์กรว่าประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ตัว คือ

3.2.1 การผลิต

3.2.2 ประสิทธิภาพ

3.2.3 ความพึงพอใจ

3.2.4 การปรับเปลี่ยน

3.2.5 การพัฒนา

Katz and Kahn (2003) กล่าวว่า ประสิทธิภาพเป็นส่วนประกอบสำคัญของประสิทธิผล ทั้งนี้เนื่องจากประสิทธิภาพขององค์กรนอกจาก หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้รับการลงทุนแล้วยังหมายถึง เป้าหมายขององค์กร การวัดประสิทธิภาพขององค์กรจึงจำเป็นต้องรู้เป้าหมายขององค์กรให้ชัดเจนเสียก่อนจึงดำเนินการ การวัดผลขององค์กรจึงจำเป็นต้องรู้เป้าหมายขององค์กรให้ชัดเจนเสียก่อนจึงดำเนินการ การวัดขององค์กรจะต้องมีฐานหรือเกณฑ์เพื่อการเปรียบเทียบผลการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ดังได้กล่าวแล้วว่า การวัดประสิทธิภาพขององค์กร คือ การศึกษาเปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่างปัจจัยกับผลงาน เพื่อดูว่าผลที่ได้รับ

มากหรือน้อยกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้และการใช้ทรัพยากรเพื่อให้ได้ผลสำเร็จนั้น ๆ มากน้อยเพียงใดทรัพยากรในที่นี้หมายถึง ปัจจัยเพื่อการผลิต ได้แก่ ทรัพยากร คน วัสดุ อุปกรณ์ เวลา ความพยายามและต้นทุนที่ลงไป ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้ความสามารถในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายโดยการใช้องค์กรที่มีอยู่อย่างจำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

Steers and Porter (2005) ได้จำแนกตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กร แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ลักษณะขององค์กรลักษณะของโครงสร้างองค์กรและความสัมพันธ์ระหว่างสายงานบังคับบัญชาตามบทบาทหน้าที่และตัวบุคคลในองค์กร ตลอดจนขนาดขององค์กร ซึ่งในลักษณะขององค์กรนั้นมีองค์ประกอบในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

การกระจายอำนาจ เป็นระดับความมากน้อยของอำนาจที่กระจายให้ไปตามชั้นการบังคับบัญชา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานและกิจกรรมขององค์กร ความชำนาญเฉพาะทาง หมายถึง การบางส่วนของงานตามความชำนาญเฉพาะอย่างหรือเฉพาะที่การแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะอย่างจะนำไปสู่ประสิทธิผลสูง เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งทำให้ผลงานเขามีส่วนร่วมกิจกรรมหรือรับผิดชอบเป้าหมายได้สูงขึ้น

1.1 ความเป็นทางการ เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับอย่างเป็นทางการขององค์กร ซึ่งใช้เป็นเครื่องควบคุมพฤติกรรมของคนงาน แต่ทั้งนี้ไม่มีข้อควรตระหนักว่าการที่องค์กรมีความเป็นทางการมากเท่าไรจะกลับเป็นอุปสรรคต่อความมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะผู้บริหารมักยึดติดระเบียบแบบแผนตามตงหนังสือ ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมใหม่ ๆ หรือที่ปรับให้เข้ากับสภาพปัญหาจำกัดลงในวงแคบ ทุกอย่างต้องปฏิบัติตามระเบียบในบางครั้งจึงอาจจำเป็นต้องมีการปรับพฤติกรรมหรือแนวการปฏิบัติ

1.2 จำนวนผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งหากมีความเหมาะสมในสัดส่วนระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีผลต่อประสิทธิภาพต่อการทำงานกลุ่ม

2. ลักษณะของสภาพแวดล้อม ซึ่งมีทั้งสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ความสลับซับซ้อน ความมั่นคงและความไม่แน่นอน เช่น สภาพการณ์ด้านการตลาดเศรษฐกิจและการเมือง เป็นต้นและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร หมายถึง บรรยากาศขององค์กรซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงาน สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรจะเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลขององค์กรมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ

2.1 ความสามารถในการคาดคะเนและสภาวะของสภาพแวดล้อมดังกล่าว

2.2 ความมีเหตุผลของการกระทำขององค์กร หมายถึง องค์ที่มีประสิทธิผลมากที่สุดถูกกำหนดโดยปัจจัยภายนอกบทบาทของนักบริหาร คือ การทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมและปรับโครงสร้างและการปฏิบัติให้เข้าได้กับภาวะดังกล่าว

3. ลักษณะของบุคคลในองค์กร พฤติกรรมของบุคคลในองค์กรมีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานอันนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลที่เข้ามาร่วมปฏิบัติงานในองค์กรแต่ละคนต่างก็มีความคาดหวังต่อการที่จะได้รับการตอบสนองในการทำงานเพื่อองค์กรนั้นๆ และบุคคลเองก็มีความสามารถที่จะให้องค์กรอยู่รอดเจริญเติบโตเพื่อจะได้มีงานทำองค์กรเองก็คาดหวังผลงานจากตัวบุคคล จึงก่อให้เกิดความผูกพันขึ้นมีพฤติกรรม 3 ประการ ที่องค์กรจะต้องได้รับการตอบสนองจากคนในองค์กรเพื่อองค์กรจะสามารถมีประสิทธิผลสูงสุดได้ คือ

3.1 ความสามารถในการสรรหาและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรคน โดยจัดระบบรางวัลตอบแทนให้เหมาะสมกับผลงานและสนองต่อความต้องการของบุคคลตลอดจนความก้าวหน้าในอาชีพ

3.2 องค์กรจะต้องมีความสามารถที่จะทำให้บุคลากรขององค์กรปฏิบัติงานตามบทบาทงานของตนที่รับผิดชอบอย่างเต็มใจ

3.3 องค์กรที่มีประสิทธิผลจะต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการที่พนักงานไม่เพียงพอ แต่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่พรรณนาลักษณะงานเท่านั้น แต่ต้องมีความรับผิดชอบต่อการคิดสร้างสรรค์ที่จะกระทำงาน ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานนำไปสู่เป้าหมายที่ดียิ่งขึ้น

3.4 ลักษณะของนโยบายการบริหารและการปฏิบัติมีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิผลนั้น ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ฝ่ายบริหารสามารถบรรลุผลถึงเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ นโยบายการบริหารและการปฏิบัติในประเด็นต่าง ๆ เช่น การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและแน่นอน

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญต่อองค์กรหรือหน่วยงานมาก ถ้าประสิทธิภาพของบุคคลมีคุณภาพ ก็ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรคุณภาพเช่นกัน ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้จะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จขององค์กรในการที่จะตัดสินใจว่าองค์กรหรือหน่วยงานจะอยู่รอดหรือใหม่

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าว ผู้วิจัยจึงใช้การประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับ

คุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง มาตรฐาน ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับ ดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะสถานศึกษาทุกแห่งรู้ว่าเป้าหมาย การพัฒนาที่แท้จริงอยู่ที่ใด การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาจึงเป็นการให้ความสำคัญกับ การจัดการศึกษา 2 ประการ คือ

1. สถานศึกษาทุกแห่งมีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาเป็นมาตรฐาน การศึกษาเดียวกัน
2. มาตรฐานการศึกษาทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไปในทิศทางใด

ดังนั้น หากมีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เพื่อประเมินความก้าวหน้า หรือมีการประเมินเพื่อรองรับมาตรฐานการศึกษาโดยองค์กรภายนอก สถานศึกษาก็สามารถ เตรียมตัวให้พร้อมในการประเมินนั้น ๆ ได้

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นการกำหนดความหวังให้ชัดเจนทั้งครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา หากไม่มีมาตรฐาน สาธารณชนก็จะไม่ทราบว่า สำคัญที่แท้จริงของการจัดการศึกษาอยู่ที่ใด คุณภาพคนที่ ชาติต้องการเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันต้องไปในทิศทางใด การกำหนด มาตรฐานการศึกษาทำให้สถานศึกษาต้องถือเป็นความรับผิดชอบที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐาน มีกระบวนการบริหารและการจัดการที่มีคุณภาพครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านครูและบุคลากร ด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้ และด้านระบบประกันคุณภาพภายใน รวมทั้งคุณภาพครู ที่ต้องจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็น สำคัญให้ได้มาตรฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษายังเป็นแนวทางให้สาธารณชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนส่งเสริมสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นไปตามความคาดหวังอย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิผลของสถานศึกษา

ประสิทธิผลสถานศึกษา หมายถึง ประสิทธิภาพหรือปริมาณของผลผลิตที่เป็น การศึกษาและบริการ ซึ่งความหมายเหล่านี้จะเป็นความหมายที่มุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายของ องค์กร หรือหมายถึงความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่เป็นไปหรือบรรลุเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษามีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและพัฒนาเพื่อ ความอยู่รอดของสถานศึกษาท่ามกลางสภาพ แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง จะเห็นได้ว่า ความหมายหรือการให้นิยามของนักวิชาการเป็นการมองประสิทธิผลขององค์กรและ

ประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นความสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถทำหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถใช้ความสามารถและประสบการณ์ การบริหารงานเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ รวมไปถึงการที่สถานศึกษาสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานโดยเป็นการมองประสิทธิผลของสถานศึกษาทั้งระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ Hoy & Miskel (1991) ได้เสนอองค์ประกอบที่จะประเมินประสิทธิผลของโรงเรียน 4 ประการ คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานศึกษา

จึงกล่าวได้ว่า ประสิทธิผลสถานศึกษา คือ ความสามารถของสถานศึกษาในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ สามารถพัฒนาให้นักเรียนให้มีทัศนคติในทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม และมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพความสำคัญของประสิทธิผลขององค์การและสถานศึกษา

ประสิทธิผลมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในศาสตร์ทางการบริหารและองค์การ นับว่าเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่าการบริหารองค์การประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด องค์การจะอยู่รอดและมีความมั่นคงจะขึ้นอยู่กับประสิทธิผลขององค์การ ถ้าองค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์จะสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์จะล่มสลายไปในที่สุด ดังนั้นจึงมีความสำคัญต่อองค์การ ดังนี้

1. ช่วยตรวจสอบวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษา การจัดตั้งองค์การย่อมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน เพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการหรือไม่
2. ประเมินผลการดำเนินงานกับแผนงานที่กำหนด การดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมย่อมต้องมีการวางแผน กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ การจัดสรรทรัพยากร การใช้อำนาจหน้าที่การบริหารการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน
3. ประเมินผลสำเร็จกับวัตถุประสงค์ เปรียบเทียบผลงานที่ดำเนินการได้ตามแผนงานกับวัตถุประสงค์ขององค์การที่คาดหวัง ถ้าผลของงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และความคาดหวังของสถานศึกษา แสดงว่าองค์การมีประสิทธิผล

การนำไปประยุกต์ใช้ จากแนวคิดของฮอยและมิสเกล ได้นำเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลองค์การที่ได้บูรณาการ 2 รูปแบบ โดยมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องที่จะประเมินได้แก่ เป้าหมาย พฤติกรรมที่กำหนดทิศทางของเป้าหมายและพฤติกรรมต่าง ๆ ขององค์การ อย่างไรก็ตาม เป้าหมายของกรอบความคิดเชิงระบบทรัพยากรจะมีลักษณะหลากหลายและเป็นพลวัต กำหนดผลที่ได้รับสูง และมีการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา ยิ่งกว่านั้น การบรรลุเป้าหมายในระยะสั้นสามารถใช้ทรัพยากรใหม่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายย่อยได้ ดังนั้น เมื่อใช้กรอบความคิดเชิงระบบ ลักษณะเป้าหมายขององค์การโดยธรรมชาติจะมีลักษณะเป็นวงจร Campbell (1957) ได้รวบรวมแล้วนำมาสรุปเป็นมิติทั่วไปเกณฑ์เฉพาะหรือตัวบ่งชี้ประสิทธิผลและมโนทัศน์อื่น ๆ ที่เป็นจุดอ่อนจากรูปแบบเป้าหมายและรูปแบบระบบทรัพยากร นำมาปรับให้มี 4 มิติ ตามหน้าที่ของระบบสังคมให้มีลักษณะเป็นเป้าหมายเชิงปฏิบัติ โดยกำหนดให้มีตัวบ่งชี้ประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายทั้ง 4 เป้าหมายและพิจารณากรอบของเวลา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินแต่ละด้านแต่ละตัวบ่งชี้ประสิทธิผลในการประเมินประสิทธิผลองค์การตามรูปแบบบูรณาการดังกล่าว สามารถดำเนินการได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ควรพิจารณากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีความสำคัญในการนิยามเป้าหมายเชิงปฏิบัติการผู้วิจัยอาจพิจารณากำหนดขึ้นเอง หรือพิจารณาจากการกำหนดนโยบายหรือตามสถานศึกษาอื่น ๆ
2. พิจารณามิติเกี่ยวกับเวลา ว่ามุ่งเน้นเป้าหมายระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาว
3. ควรใช้การประเมินหลายเกณฑ์

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จ สถานศึกษาจะอยู่รอดและมีความมั่นคง จะขึ้นอยู่กับประสิทธิผลสถานศึกษา ถ้าสถานศึกษาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์จะสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์จะล่มสลายไปในที่สุด การที่จะตัดสินใจว่าองค์การจะอยู่รอดหรือไม่ จะมีประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา

ประสิทธิผลตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ พ.ศ.2561 ลงวันที่ 6 สิงหาคม 2561 สำหรับให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

และเตรียมการสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และคงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

การพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีแนวคิดว่าต้องเป็นมาตรฐานที่สถานศึกษาปฏิบัติได้จริงประเมินได้จริง กระชับและจำนวนน้อยแต่สามารถสะท้อนบริบทของสถานศึกษา และคุณภาพการศึกษาได้จริง ข้อมูลที่ได้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับหน่วยงานต้นสังกัดและระดับชาติ ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานการศึกษาจึงเน้นที่คุณภาพผู้เรียน คุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา และคุณภาพครู มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและข้อกำหนดในกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

มาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ กำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของมาตรฐาน มี 5 ระดับ

ระดับ 1 กำลังพัฒนา

ระดับ 2 ระดับปานกลาง

ระดับ 3 ระดับดี

ระดับ 4 ระดับดีเลิศ

ระดับ 5 ระดับยอดเยี่ยม รายละเอียดของมาตรฐาน

มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 มีจำนวน 3 มาตรฐาน
ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

รายละเอียดมาตรฐานดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

1.1 มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ

1.2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา

1.3 มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

1.4 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

1.6 มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

2.1 การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2 ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

2.3 การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

2.4 สุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

1. มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

2. มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

3. ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย

4. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

5. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

6. จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

2. ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3. มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

4. ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

5. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน

ประเด็นพิจารณา

1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

1.1 มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ

1.2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา

1.3 มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

1.4 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

1.6 มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

2.1 การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2 ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

2.3 การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

2.4 สุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม

คำอธิบายของมาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน

ผลการเรียนรู้ที่เป็นคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ประกอบด้วย ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดประเภทต่าง ๆ การสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ที่เป็นค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ความภูมิใจในท้องถิ่นและ ความเป็นไทย การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งสุขภาวะ ทางร่างกายและจิตสังคม

1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

1.1 มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนดในแต่ละระดับชั้น

1.2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาผู้เรียนมีความสามารถในการคิดจำแนกแยกแยะ

ใคร่ครวญไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบ โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

1.3 มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมผู้เรียนมีความสามารถในการรวบรวม ความรู้ได้ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีม เชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อาจเป็นแนวความคิด โครงการ โครงงานชิ้นงาน ผลผลิต

1.4 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารผู้เรียน มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้การสื่อสาร การทำงานอย่างสร้างสรรค์และมีคุณธรรม

1.5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาผู้เรียนบรรลุและ มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาจากพื้นฐานเดิมในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งมีความก้าวหน้าในผลการทดสอบระดับชาติ หรือผลการทดสอบอื่น ๆ

1.6 มีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐาน ในการจัดการ เจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น การทำงานหรืองานอาชีพ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

2.1 มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนดผู้เรียนมีพฤติกรรม เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมเคารพในกฎกติกา มีค่านิยมและจิตสำนึกตามที่สถานศึกษา กำหนดโดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม

2.2 มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทยผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีไทย รวมทั้งภูมิปัญญาไทย

2.3 ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลายผู้เรียนยอมรับและ อยู่ร่วมกันบนความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้าน เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี

2.4 มีสุขภาพะทางร่างกาย และจิตสังคมผู้เรียนมีการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์ สังคมและแสดงออกอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัยสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมี ความสุข เข้าใจผู้อื่น ไม่มีความขัดแย้งกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า คุณภาพผู้เรียนที่สังคมต้องการ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ 2562 ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง ดังนั้น ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพของผู้เรียน

จึงเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มาตรฐานย่อย 2 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานเพื่อเกิดประสิทธิผลที่ดี

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา
ประเด็นพิจารณา

1. มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน
2. มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา
3. ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา

และทุกกลุ่มเป้าหมาย

4. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ
5. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ
6. จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

เป็นการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน สามารถดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

1. มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

สถานศึกษากำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลและของต้นสังกัดรวมทั้งทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนการวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การนำแผนไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการติดตามตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารอัตรากำลัง ทรัพยากรทางการศึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีระบบ

การนิเทศภายใน การนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม การวางแผน ปรับปรุง และพัฒนา และร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา

3. ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย

สถานศึกษาบริหารจัดการเกี่ยวกับงานวิชาการ ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านเชื่อมโยงวิถีชีวิตจริง และครอบคลุม ทุกกลุ่มเป้าหมาย หมายถึงรวมถึง การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มที่เรียนแบบควบรวมหรือ กลุ่มที่เรียนร่วมด้วย

4. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครู บุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและจัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนางานและการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้สถานศึกษา จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนและสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และมีความปลอดภัย

6. จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการ เรียนรู้สถานศึกษาจัดระบบการจัดหา การพัฒนาและการบริการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารคุณภาพของสถานศึกษา ด้านบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรและด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ ซึ่งจะส่งผลต่อ ความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนด้วยมาตรฐานให้เกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ประเด็นพิจารณา

1. จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตได้

2. ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3. มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

4. ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

5. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุง การจัดการเรียนรู้

คำอธิบายของมาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร
สถานศึกษา สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง
มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล
ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน รวมทั้ง
ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำผลที่ได้มาให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุง
การจัดการเรียนรู้

1. จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้
ในการดำเนินชีวิตจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตร
สถานศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มีแผนการจัดการ
เรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดการกิจกรรมได้จริงมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เฉพาะสำหรับผู้ที่มี
ความจำเป็นและต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะแสดงออก
แสดงความคิดเห็นสรุปองค์ความรู้ นำเสนอผลงานและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

2. ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีการใช้สื่อ
เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้
โดยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อที่หลากหลาย

3. มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกครูผู้สอนมีการบริหารจัดการชั้นเรียน
โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ให้เด็กรักครู ครูรักเด็ก และเด็กรักเด็ก เด็กรักที่จะเรียนรู้
สามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข

4. ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน
มีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนโดยใช้
เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้
และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้อีก

5. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการ
เรียนรู้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์รวมทั้งให้ข้อมูล
ป้อนกลับเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ซึ่งจะบ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการศึกษา ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ที่ยอมรับกันว่า
ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เพื่อให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและคงทน มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้จิตลักษณะในการบริหารของผู้บริหาร ดังนี้ บุญรับ ศักดิ์มณี (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างจิตลักษณะ เพื่อพัฒนาการทำงานราชการ พบว่า

ในกลุ่มตัวอย่าง 120 คนเป็นข้าราชการที่บรรจุใหม่ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 40 คน ก่อนเข้ารับการฝึกมีการวัดจิตลักษณะหลายประการแต่ที่สำคัญ ได้แก่ ความเชื่อในอำนาจตน การมุ่งอนาคต การควบคุมตนเองและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลการศึกษาทดลองพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกทักษะมุ่งอนาคตและพฤติกรรมการทำงานมากกว่า การฝึกควบคุมตนเอง

สุนีย์ บุญทิม (2559) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในช่วงปฏิรูปการศึกษา (พุทธศักราช 2539–2556) ตามความคาดหวังของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 6 พบว่า

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีการปรับปรุงพัฒนาตนเองเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อบทบาทภารกิจใหม่ได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมีคุณธรรมสูงมีความกระตือรือร้นตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สำคัญในแต่ละด้านเกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายจะต้องเป็นผู้ที่มีภาระหน้าที่ที่จะก่อให้เกิดความร่วมมืออย่างดีระหว่างสมาชิกฝ่ายต่าง ๆ ขององค์การผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อจะได้พัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีจะเน้นความสำคัญของมรดกไทยเพื่อให้มีโอกาสได้ศึกษาให้เหมาะสมกับระดับและวัยของนักเรียน ตลอดจนท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมย่อมเป็นที่เคารพรักของศิษย์และผู้ใต้บังคับบัญชายิ่งขึ้นเพราะนั่นคือการใช้ความรู้-สติปัญญาในการบริหารจัดการระบบทั้งหมดของสถานศึกษาและยิ่งถ้าสภาวะทุกอย่างที่ประกอบขึ้นเป็นตัวบุคคล รวมทั้งคุณสมบัติหรือคุณลักษณะทางจิตใจที่เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ นักบริหารที่มีบุคลิกภาพดีจะได้เปรียบผู้อื่นหลายประการ ไม่ว่าจะได้รับความนิยมนิยม ผู้คนนิยมรักใคร่ชอบพอนคนที่มีความสามารถดี

วางตัวดีพูดจาดี น้ำใจงาม อยู่ที่ใดคนก็รัก หากเป็นผู้นำก็จะได้รับการพัฒนานำไปสู่ความสำเร็จและก้าวหน้าในหน้าที่การงานและสามารถปรับตัวได้ดีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีจะปรับตัวได้ดีและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตลอดเวลา รวมทั้งทักษะการบริหารงานนั้นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมประกอบกับผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์บุคลิกลักษณะน่าเชื่อถือ รู้จักใช้เทคนิควิธีการในการปฏิบัติงาน แสวงหา และใช้ทรัพยากรในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม

บุญชู แสงสุข (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทรรศนะของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติจริงตามคุณธรรมและจริยธรรม ผลการวิจัย พบว่า

1. ทรรศนะของบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรีที่มีต่อการปฏิบัติจริงตามคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการครองตน การครองคนและการครองงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบทรรศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรีที่มีต่อการปฏิบัติจริงตามคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน

เปรมสุริย์ เชื้อมทอง (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง จิตลักษณะของผู้บริหารและสภาวะการณ์ของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า

จิตลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ความเชื่อในอำนาจของตน การมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และค่านิยมเกี่ยวกับงานวิชาการ มีความสำคัญต่อการทำนายผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารที่มีจิตลักษณะสูงและมีประสบการณ์ทางการบริหารมาก มีผลต่อการปฏิบัติงานสูงกว่า ผู้บริหารที่มีจิตลักษณะต่ำและมีประสบการณ์ทางการบริหารน้อย

สมศรี ทองนุช (2559, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องของพฤติกรรมบริหารอย่างมีจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีจิตลักษณะ คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมากหรือมีความเชื่อในอำนาจตนมากหรือมีความตระหนักในการบริหารโรงเรียนมากหรือมีสุขภาพจิตดีมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมบริหารอย่างมีจริยธรรมมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนประเภทตรงข้าม พบผลในกลุ่มรวมกลุ่มราชการน้อยกว่า 25 ปี และกลุ่มประสบการณ์น้อยกว่า 16 ปี

2. ผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ในสถานการณ์ที่มีการบริหารแบบประชาธิปไตยมากหรือได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากหรือมีการเห็นแบบอย่างที่ดีมากหรือมีการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมบริหารอย่างมีจริยธรรมมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนประเภทตรงข้าม พบผลในกลุ่มนี้รวม กลุ่มวุฒิปริญญาตรีและกลุ่มอายุราชการน้อยกว่า 25 ปี

3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัวแปร คือ สุขภาพจิต การบริหารแบบประชาธิปไตย และการเห็นแบบอย่างที่ดี ส่งผลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมบริหารอย่างมีจริยธรรมในกลุ่มเพศชาย มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัวแปร คือ ลักษณะ มุ่งอนาคตควบคุมตน การสนับสนุนทางสังคมและการเห็นแบบอย่างที่ดี ส่งผลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมบริหารอย่างมีจริยธรรมในกลุ่มเพศหญิงกลุ่มวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี กลุ่มประสบการณ์น้อยกว่า 16 ปี และกลุ่มโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัวแปร คือ ความตระหนักในการบริหารโรงเรียน การสนับสนุนทางสังคมและการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ ส่งผลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมบริหารอย่างมีจริยธรรมในกลุ่มราชการน้อยกว่า 25 ปี หรือมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัวแปร คือ สุขภาพจิต การบริหารแบบประชาธิปไตยและการเห็นแบบอย่างที่ดี ส่งผลต่อพฤติกรรมบริหารอย่างมีจริยธรรมในกลุ่มอายุราชการน้อยกว่า 25 ปี และมากกว่า 25 ปีหรือมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัวแปร คือ ความตระหนักในการบริหารโรงเรียน การสนับสนุนทางสังคมและการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ ส่งผลต่อพฤติกรรมบริหารอย่างมีจริยธรรมในกลุ่มเพศหญิง

เมื่อรวมกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ 4 ตัวแปร สถานการณ์ 4 และจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร รวมเป็น 10 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการบริหารอย่างมีจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนได้ 79.60 เปอร์เซ็นต์ ในกลุ่มโรงเรียนตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล โดยพบตัวทำนายพฤติกรรมบริหารอย่างมีจริยธรรมที่สำคัญ 4 ตัวแปร คือ การบริหารแบบประชาธิปไตย ความตั้งใจแสดงพฤติกรรมบริหารอย่างมีจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนและสุขภาพจิต ตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแล้วไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้จิตลักษณะในการบริหารโดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียง ดังต่อไปนี้

Magnuson (1971, p. 133-A) ได้ทำการศึกษา พบว่า จิตลักษณะลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนนั้นประกอบด้วยจิตลักษณะทั้งด้านส่วนตัวและวิชาชีพ ดังนี้

1. จิตลักษณะส่วนตัว ได้แก่ มีความยุติธรรม มีความรอบรู้ มีอารมณ์มั่นคงเปิดเผย
เข้าใจง่าย มีความมั่นคง คือ คงเส้นคงวา มีความเห็นใจผู้อื่น
2. จิตลักษณะด้านวิชาชีพ ได้แก่ มีความรู้ในการบริหารดี รู้จักมอบหมายงาน
มีการวางแผนและจัดหน่วยงานดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มีความสามารถตัดสินใจดี
มีความสามารถในการติดต่อผู้อื่นได้รู้จักใช้อำนาจอย่างเหมาะสม

Stadt (1973, pp. 49–53) ได้สรุปว่า ลักษณะของผู้บริหารที่ดี คือ ผู้บริหารจะต้อง
คำนึงถึงมาตรฐานในการทำงานเป็นที่พึงของคนอื่นได้มีความกล้าที่จะคิด กล้าที่จะเสี่ยง และ
กล้าที่จะทำ มีความรับผิดชอบมีความสามารถที่จะแบ่งงานให้ผู้อื่นช่วยปฏิบัติ มีวินัยในตนเอง
มีมโนภาพมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการสื่อความคิด แข็งแรงและมีสุขภาพดี
มีสติปัญญา มีความสามารถในการจัดรูปงานและมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมี
เหตุผล จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีคุณลักษณะ
ด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานมีความเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของ
การปฏิบัติงานจนสามารถชี้แจงต่อผู้อื่นได้ มีความสามารถในการวางแผนและปรับปรุงแผน
อยู่เสมอ มีความสามารถในการจัดสายงานการบังคับบัญชา และระเบียบงาน รู้จักมอบหมาย
อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ผู้อื่น คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า มนุษยสัมพันธ์
เป็นพฤติกรรมที่ปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีความอดทน อดกลั้น มั่นคงใน
อารมณ์ ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำให้คนที่มีปฏิสัมพันธ์นั้นพึงพอใจและยินดีปฏิบัติงาน
เต็มความสามารถเพื่อหน่วยงานของตน คุณลักษณะด้านการสื่อสารผู้บริหารควรมี
ความสามารถในการติดต่อสื่อสารทั้งทางวาจาและลายลักษณ์อักษรเพื่อสื่อความหมาย
ให้เข้าใจตรงกันในการปฏิบัติงานและจะไม่เกิดความผิดพลาด ทำให้เกิดประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผลอันดี คุณลักษณะด้านคุณธรรมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านร่างกาย วาจา
จิตใจ ผู้บริหารต้องมีศีลธรรม มีความยุติธรรม มีพรหมวิหารสี่ มีความเมตตา กรุณา เสียสละ
มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเผชิญปัญหาต่าง ๆ และเป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ และ
คุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ของ
ผู้บริหารโรงเรียนนั้นมีความสัมพันธ์กัน โดยผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์สามารถทำนาย
ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ และผู้บริหารเมื่อมีวิสัยทัศน์แล้วต้องมีการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ของตน
ออกมาอย่างชัดเจนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนทำงานเพื่อเป้าหมายขององค์กร
คุณลักษณะทั้ง 5 ข้อดังที่กล่าวมานั้น เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน
ตามความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ที่คาดหวังคุณลักษณะของผู้บริหาร
ที่พึงประสงค์

Strickland (1977) สรุปผลการวิจัยในเรื่องต่างๆที่แสดงให้เห็นว่า ความเชื่ออำนาจในตนเองเป็นจิตลักษณะที่ส่งผลให้บุคคลกระทำพฤติกรรมที่น่าปรารถนาและสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้มากกว่าพวกที่เชื่ออำนาจนอกตนเอง อดทนต่อการทำงานหนักและยากได้มากกว่า อดได้ รอได้ดีกว่าและเมื่อประสบกับความล้มเหลวก็จะเชื่อว่าตนใช้ความพยายามนั้นน้อยไป มีแนวโน้มว่าจะใช้ความพยายามนั้นเพิ่มขึ้น เพื่อให้การทำงานนั้นประสบผลสำเร็จ

Desautel (1978) ศึกษาการรับรู้บทบาทในการบริหารโรงเรียนในรัฐดาโกตาเหนือ สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าคุณใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเรียนการสอน และยังคงมีความเห็นต่อไปว่า ตนจะปฏิบัติหน้าที่นี้ให้ได้มากกว่าที่ปฏิบัติอยู่ และถือว่าเป็นบทบาทที่มีความสำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียน

Smith (1970 อ้างอิงใน ทะนงศักดิ์ เจริญชัย, 2559, หน้า 43) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมที่มีประสิทธิผลและไม่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อหาพฤติกรรมที่มีประสิทธิผลและไม่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำงานเกิดประสิทธิผลนั้น ได้แก่ การมีสัมพันธภาพระหว่างผู้บริหารระดับสูงกว่าสถานศึกษาการมีสัมพันธภาพระหว่างคณะกรรมการวางแผนและร่วมมือกับคณะครูอย่างใกล้ชิด การสร้างความเข้าใจและการติดต่อสื่อสารที่ดีระหว่างบ้านกับสถานศึกษา การกระตุ้นให้ครูมีการพัฒนาทางด้านอาชีพและด้านส่วนตัวทำให้เกิดความมั่นคงและเชื่อมั่นในตนเองขึ้น การให้ความยุติธรรมเท่าที่จะทำได้การพัฒนาตนเองในด้านวิชาการ ความสามัคคีการทำงานตามโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง การบริหารสถานศึกษาให้ประจักษ์ การเป็นผู้นำทางวิชาการการมีสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนทำให้การบริหารงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

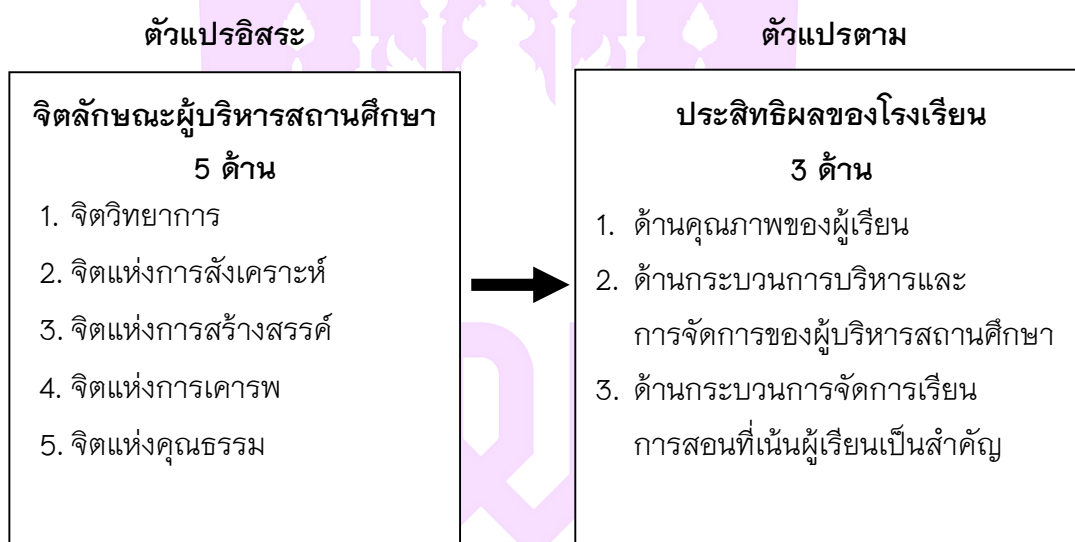
Wyatt (2004, p. 25 อ้างอิงใน สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติองค์การมหาชน, 2558, หน้า 84) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพจะเน้นในด้านระบบการประกันคุณภาพ เพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์และผลผลิตของนักเรียนและการดำเนินงานประกันคุณภาพ พบว่า เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นของผู้ปกครองและชุมชนและที่สำคัญปัจจัยด้านข้อมูลนับว่ามีความสำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพ โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความเชื่อว่าข้อมูลที่มีประสิทธิผลจะช่วยยกระดับศักยภาพของการควบคุมคุณภาพ การประเมินผลอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การประกันคุณภาพที่มีประสิทธิผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้นำแนวคิดทฤษฎีจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ของ Gardner (2006) ซึ่งได้นำเสนอจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ 1) ด้านจิตวิทยาการ 2) ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ 3) ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ 4) ด้านจิตแห่งการเคารพ และ 5) ด้านจิตแห่งคุณธรรม มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้ส่งประสิทธิผลต่อสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ยึดตามการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) 3 ด้าน คือ 1) คุณภาพของผู้เรียน 2) กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย เรื่อง จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ปีการศึกษา 2563 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีการดำเนินการตามขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูของโรงเรียนในเขตอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 212 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูของโรงเรียนในเขตอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 136 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเคร็จซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลากโดยทำรายชื่อโรงเรียนตามประชากรทั้งหมด

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. โรงเรียนบ้านถ้ำประชานุเคราะห์	18	8
2. โรงเรียนบ้านถ้ำประชาบำรุง	9	7
3. โรงเรียนอนุบาลดอกคำใต้	12	7
4. โรงเรียนบ้านสันจกปก	8	8
5. โรงเรียนบ้านปาง	12	8
6. โรงเรียนบ้านปางจุ่น	12	8
7. โรงเรียนบ้านทุ่งหลวง	10	8
8. โรงเรียนบ้านหนองหล่ม	19	13
9. โรงเรียนบ้านแม่พริก	11	8
10. โรงเรียนบุญเรือง	7	7
11. โรงเรียนบ้านปิน	11	5
12. โรงเรียนบ้านร่องจัว	12	8
13. โรงเรียนคำ	10	7
14. โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 46	12	6
15. โรงเรียนบ้านดง	7	4
16. โรงเรียนจำไก่อ	9	7
17. โรงเรียนบ้านเนินสมบูรณ	8	6
18. โรงเรียนบ้านทุ่งต้นศรี	12	5
19. โรงเรียนวังขอนแดง	13	6
รวมทั้งสิ้น	212	136

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 คือ

1. จิตวิทยาการ 7 ข้อ
2. จิตแห่งการสังเคราะห์ 5 ข้อ
3. จิตแห่งการสร้างสรรค์ 6 ข้อ
4. จิตแห่งการเคารพ 7 ข้อ
5. จิตแห่งคุณธรรม 6 ข้อ

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 คือ

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน 10 ข้อ
2. ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ข้อ
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5 ข้อ

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียน จากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดเนื้อหาคำถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะ
3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุง แก้ไข ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. เมื่อได้ตรวจสอบการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำเรียบร้อยแล้ว นำส่งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) สำนวนภาษาที่ใช้เพื่อให้แบบสอบถามมีความถูกต้องชัดเจน ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถาม (Index of Item Objective Congruence) หรือค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญมีรายนาม ดังนี้
 - 4.1 ผศ.ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ รองอธิการบดีฝ่ายคุณภาพนิสิต
 - 4.2 นายยงค์ศักดิ์ ปินใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านถ้ำประชานุเคราะห์
 - 4.3 นางสาวกวิตา กตะศิลาครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านถ้ำประชานุเคราะห์ โดยกำหนดคะแนนดังนี้
 - 1 คำถามนั้นใช้ไม่ได้ คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 - 0 คำถามไม่แน่ใจว่า คำถามนั้นไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 - +1 คำถามใช้ได้ คำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า ข้อคำถามทั้งหมดมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ไปไว้ใช้และแก้ไขปรับปรุงคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษา
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability)
6. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ (Cronbach s Alpha s Coefficien) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ .89
7. นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามที่ปรับปรุงฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครึ่งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการออกแบบสอบถาม ซึ่งมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอน
2. ผู้วิจัยนัดหมายกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่กลุ่มตัวอย่างจะได้รับจากการตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกให้กลุ่มตัวอย่าง เป็นรายบุคคลด้วยตนเอง จำนวนทั้งสิ้น 136 ฉบับ โดยนัดหมายเวลาในการขอรับคืนและรอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
4. เก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์เตรียมนำข้อมูลไปวิเคราะห์เชิงสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามที่รับคืนนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยได้ดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาความถี่และร้อยละ ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอนแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
2. ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่ออธิบายจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจากจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ ด้านจิตวิทยาการ ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ ด้านจิตแห่งการเคารพ และด้านจิตแห่งคุณธรรม โดยนำค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่คำนวณได้ไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ที่กำหนดไว้ 5 ระดับ

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 3 ประสิทธิภาพของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประสิทธิภาพสถานศึกษา 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณภาพของผู้เรียน 2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แล้วแปลผลค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ตามแนวคิดของเบสท์ที่กำหนดไว้ 5 ระดับ ดังนี้

หลักเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในระดับน้อยที่สุด

4. นำข้อมูลคะแนนที่ได้รับไปวิเคราะห์วิธีการทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์จิตลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผล การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การวิเคราะห์จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อเลือกสมการพยากรณ์ที่ดีที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ครั้งนี้โดยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ 0.05
**	แทน	ค่าความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
SS	แทน	ค่าผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวยกกำลังสองความแปรปรวน
MS	แทน	ค่าความแปรปรวนเฉลี่ย
df	แทน	ขั้นของความอิสระ
P	แทน	ค่าความน่าจะเป็น
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
B	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ พยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ พยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

SE.B	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
S.E.est.	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
T	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์พหุคูณ
R ²	แทน	ประสิทธิภาพในการทำนาย
Adj.R ²	แทน	ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted r square)
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (Regression Coefficient)
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Coefficients)
S.E.	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standardized Error of the Estimate)
a	แทน	ค่าคงที่ (Constant)
Z	แทน	คะแนนพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน
X ₀	แทน	จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา
X ₁	แทน	ด้านจิตวิทยาการ
X ₂	แทน	ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์
X ₃	แทน	ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์
X ₄	แทน	ด้านจิตแห่งการเคารพ
X ₅	แทน	ด้านจิตแห่งคุณธรรม
Y ₀	แทน	ประสิทธิผลของโรงเรียน
Y ₁	แทน	ด้านคุณภาพผู้เรียน
Y ₂	แทน	ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ
Y ₃	แทน	ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	46	33.80
2) หญิง	90	66.20
รวม	136	100.00
2. วุฒิการศึกษา		
1)ปริญญาตรี	96	70.60
2)ปริญญาโท	40	29.40
รวม	136	100.00
3. ประสบการณ์ในการทำงาน		
1) น้อยกว่า 5 ปี	29	21.30
2) ตั้งแต่ 6-10 ปี	43	31.60
3) ตั้งแต่ 11-15 ปี	37	27.20
4) ตั้งแต่ 16-20 ปี	16	11.80
5) ตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป	11	8.10
รวม	136	100.00
4. อายุ		
1) อายุ 25-30 ปี	26	19.10
2) อายุ 31-35 ปี	36	26.50
3) อายุ 36-40 ปี	32	23.50
4) อายุ 40-50 ปี	32	23.50
5) อายุ 51 ปี ขึ้นไป	10	7.40
รวม	136	100.00

จากตาราง 2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น หญิง จำนวน 90 คน คิดเป็น ร้อยละ 66.20 และชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 ระดับการศึกษา โดยส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 70.60 รองลงมา คือ ปริญญาโท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน โดยส่วนใหญ่

มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5-10 ปีมากที่สุด จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 11-15 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 27.20 และน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 และตั้งแต่ 16-20 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 และน้อยที่สุด ตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10 ด้านอายุ โดยส่วนใหญ่มี อายุ 31-35 ปี มากที่สุด จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 รองลงมา อายุ 36-40 ปี และ อายุ 41-50 ปี จำนวน 32 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 23.50 และอายุ 25-30 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 19.10 และอายุ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอตากคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอตากคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านจิตวิทยาการ 2. ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ 3. ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ 4. ด้านจิตแห่งการเคารพ 5. ด้านจิตแห่งคุณธรรม ดังผลการวิจัยแสดงในตาราง 3-8

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอตากคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับคุณลักษณะ (n = 136)		แปลผล	ลำดับ ที่
	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านจิตวิทยาการ	3.62	0.19	มาก	3
2. ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์	3.57	0.21	มาก	4
3. ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์	3.52	0.26	มาก	5
4. ด้านจิตแห่งการเคารพ	3.75	0.15	มาก	2
5. ด้านจิตแห่งคุณธรรม	3.83	0.19	มาก	1
รวม	3.66	0.12	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านจิตแห่งคุณธรรม ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.19) รองลงมา ด้านจิตแห่งการเคารพ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.15) และด้านจิตวิทยาการ ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.19) และด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.21) และน้อยที่สุดคือ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.26)

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตวิทยาการ เป็นรายข้อ

จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านจิตวิทยาการ	ระดับคุณลักษณะ (n = 136)		แปลผล	ลำดับ ที่
	\bar{X}	S.D.		
1. ผู้บริหารมีการมีความรู้ ความเข้าใจ อย่างลึกซึ้งในการบริหาร	3.54	0.50	มาก	7
2. ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียน การสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของ แต่ละบุคคล	3.73	0.45	มาก	1
3. ผู้บริหารมีเชี่ยวชาญในการบริหาร ด้านงบประมาณ	3.69	0.46	มาก	2
4. ผู้บริหารเข้าใจความสำคัญของวัตถุประสงค์ ของการศึกษา	3.58	0.50	มาก	6
5. ผู้บริหารมีความเข้าใจในองค์ประกอบทฤษฎี ความรู้และทฤษฎีการสอน	3.61	0.49	มาก	4
6. ผู้บริหารมีความรู้หลักการวัดผลและ ประเมินผลการศึกษา	3.57	0.50	มาก	5
7. ผู้บริหารมีความรอบรู้เทคโนโลยี ทางการศึกษา	3.64	0.48	มาก	3
รวม	3.62	0.19	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตวิทยาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ผู้บริหารมีการมีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการบริหาร ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.45) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีเชี่ยวชาญในการบริหาร ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.46) ผู้บริหารมีความรอบรู้เทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.48) ผู้บริหารมีความเข้าใจในองค์ประกอบทฤษฎีความรู้และทฤษฎี การสอน ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.49) ผู้บริหารเข้าใจความสำคัญของวัตถุประสงค์ของการศึกษา ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.50) ผู้บริหารมีความรู้หลักการวัดผลและประเมินผล การศึกษา ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.50) ส่วนในข้อ ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการบริหาร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะจิตลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ เป็นรายข้อ

จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์	ระดับคุณลักษณะ (n = 136)		แปลผล	ลำดับ ที่
	\bar{X}	S.D.		
	1. ผู้บริหารมีความเข้าใจ บริหารงาน โดยปราศจากอคติ	3.84		
2. ผู้บริหารมีการผสมผสานข้อมูลการบริหาร ให้เป็นสารสนเทศใหม่	3.54	0.50	มาก	4
3. ผู้บริหารมีมีการแยกแยะและจับประเด็น องค์ความรู้มาประยุกต์รวมกัน	3.29	0.45	ปานกลาง	5
4. ผู้บริหารมีการประเมินและแยกแยะความสำคัญได้	3.57	0.50	มาก	3
5. ผู้บริหารมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจาก แหล่งต่าง ๆ เพื่อคัดเลือก ประเมินและนำไปสู่ การใช้ข้อมูลอย่างถูกต้อง	3.60	0.49	มาก	2
รวม	3.57	0.21	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารมีความเข้าใจ บริหารงานโดยปราศจากอคติ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.44) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อคัดเลือก ประเมินและนำไปสู่การใช้ข้อมูลอย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.49) ผู้บริหารมีการประเมินและแยกแยะความสำคัญได้ ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.50) ผู้บริหารมีการผสมผสานข้อมูลการบริหารให้เป็นสารสนเทศใหม่ ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.50) ส่วนในข้อ ผู้บริหารมีการแยกแยะและจับประเด็นองค์ความรู้มาประยุกต์รวมกัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ เป็นรายข้อ

ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์	ระดับคุณลักษณะ		แปลผล	ลำดับที่
	(n = 136)			
	\bar{X}	S.D.		
1. ผู้บริหารมีแนวทางและความคิดใหม่ ๆ ในการบริหารงานเสมอ	3.35	0.48	ปานกลาง	6
2. ผู้บริหารมีความคิดที่ก้าวไกลและหลากหลายมุม	3.57	0.50	มาก	3
3. ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดริเริ่มหาหลักการแนวทาง วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน	3.52	0.50	มาก	4
4. ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม	3.60	0.54	ปานกลาง	2
5. ผู้บริหารมีความคล่องในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	3.63	0.48	มาก	1
6. ผู้บริหารหน้ามีการนำเสนอความคิดแบบเป็นขั้นตอนเข้าใจได้อย่างชัดเจน	3.44	0.50	ปานกลาง	5
โดยรวม	3.52	0.26	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีความคล่องในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.48) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.54) ผู้บริหารมีความคิดที่ก้าวไกลและหลากหลายมุม ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.50) ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดริเริ่มหาหลักการ แนวทาง วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.50) ส่วนผู้บริหารหน้ามีการนำเสนอความคิดแบบเป็นขั้นตอนเข้าใจได้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.50) ผู้บริหารมีแนวทางและความคิดใหม่ ๆ ในการบริหารงานเสมอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการเคารพ เป็นรายข้อ

ด้านจิตแห่งการเคารพ	ระดับคุณลักษณะ (n = 136)		แปล ผล	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D.		
1. ผู้บริหารอ่อนน้อม อ่อนน้อมถ่อมตน	3.69	0.46	มาก	6
2. ผู้บริหารมีการให้เกียรติและการเคารพในความคิดเห็น ของผู้อื่น	3.82	0.38	มาก	2
3. ผู้บริหารเข้าใจถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล และกลุ่ม	3.73	0.45	มาก	3
4. ผู้บริหารเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ที่แตกต่างไปจากตน	3.73	0.45	มาก	4
5. ผู้บริหารไม่แสดงความดูหมิ่นดูแคลนความเชื่อของผู้อื่น	3.73	0.45	มาก	5
6. ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับ คนในสังคม	3.83	0.38	มาก	1
7. ผู้บริหารมีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามา ใส่ใจเราอยู่เสมอ	3.69	0.46	มาก	7
โดยรวม	3.75	0.15	มาก	

จากตาราง 7 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการเคารพ โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกับคนในสังคม ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.38) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการให้เกียรติและการเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.38) ผู้บริหารเข้าใจถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลและกลุ่ม ผู้บริหารเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน และผู้บริหารไม่แสดงความดูหมิ่นดูแคลนความเชื่อของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.45) ส่วนข้อผู้บริหารนอบน้อม อ่อนน้อมถ่อมตน และผู้บริหารมีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเราอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.46) ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งคุณธรรม เป็นรายข้อ

ด้านจิตแห่งคุณธรรม	ระดับ		แปลผล	ลำดับที่
	คุณลักษณะ			
	\bar{X}	S.D.		
1. ผู้บริหารมีความขยัน หมั่นเพียรมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม	3.88	0.47	มาก	3
2. ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์และเสียสละ	3.90	0.31	มาก	2
3. ผู้บริหารมีความเมตตา กรุณา	3.86	0.42	มาก	4
4. ผู้บริหารส่งเสริมความรักและสามัคคีในองค์กร	4.01	0.48	มาก	1
5. ผู้บริหารมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและมีคุณธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการบริหารงาน	3.74	0.44	มาก	5
6. ผู้บริหารมีความตระหนัก เข้าใจในคุณค่าและหน้าที่การเป็นมนุษย์และการเป็นพลเมืองของชุมชน โดยยึดมั่นอยู่บนความถูกต้องดีงาม	3.61	0.49	มาก	6
โดยรวม	3.83	0.19	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งคุณธรรม โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมความรักและสามัคคีในองค์กร ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.48) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์และเสียสละ ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.31) ผู้บริหารมีความขยัน หมั่นเพียรมีความรับผิดชอบต่องานและสังคม ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.47) ผู้บริหารมีความเมตตา กรุณา ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.42) ผู้บริหารมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและมีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการบริหารงาน ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.44) ส่วนผู้บริหารมีความตระหนักเข้าใจในคุณค่าและหน้าที่การเป็นมนุษย์และการเป็นพลเมืองของชุมชน โดยยึดมั่นอยู่บนความถูกต้องดีงาม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean: \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิเคราะห์ระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน
2. ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ดังผลการวิจัยแสดงในตาราง 9-12

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

รายการประสิทธิผล	ระดับ		การ แปลผล	ลำดับที่
	ผลการดำเนินงาน (n = 136)			
	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านคุณภาพผู้เรียน	3.58	0.16	มาก	3
2. ด้านกระบวนการบริหารและจัดการ ของผู้บริหารสถานศึกษา	3.69	0.18	มาก	2
3. ด้านการบวนการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.77	0.19	มาก	1
รวม	3.68	0.12	มาก	

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับผลการดำเนินงานต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.19) รองลงมา ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.18) และด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.16) ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับผลการดำเนินงานของ
โรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน เป็นรายชื่อ

ด้านคุณภาพผู้เรียน	ระดับ		แปล ผล	ลำดับที่
	ผลการดำเนินงาน			
	(n = 136)			
	\bar{X}	S.D.		
1. ผู้เรียนความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารการคิดคำนวณตามเป้าหมาย	3.51	0.50	มาก	7
2. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเปลี่ยนความเห็นได้	3.60	0.49	มาก	6
3. ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรม	3.23	0.42	ปาน กลาง	10
4. ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	3.51	0.50	มาก	8
5. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายหลักสูตรสถานศึกษา	3.26	0.46	ปาน กลาง	9
6. ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ	3.77	0.42	มาก	2
7. ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด	3.63	0.48	มาก	5
8. ผู้เรียนมีความภูมิใจในชุมชน เห็นคุณค่าความเป็นไทย	3.97	0.42	มาก	1
9. ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลายได้	3.65	0.48	มาก	4
10. ผู้เรียนมีสุขภาพทางร่างกายและจิตสังคมตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด	3.66	0.48	มาก	3
โดยรวม	3.58	0.16	มาก	

จากตาราง 10 พบว่า ระดับผลการดำเนินงานต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้เรียนมีความภูมิใจในชุมชน

เห็นคุณค่าความเป็นไทย ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.42) รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.42) ผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคมตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.48) ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลายได้ ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.48) ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.48) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเปลี่ยนความเห็นได้ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.49) ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารการคิดคำนวณตามเป้าหมายและ ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.50) ส่วนข้อที่มีระดับประสิทธิผลของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.46) ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายชื่อ

ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับ		แปลผล	ลำดับที่
	ผลการดำเนินงาน			
	\bar{X}	S.D.		
1. โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน	3.95	0.25	มาก	1
2. โรงเรียนมีการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา	3.58	0.50	มาก	6
3. โรงเรียนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มเป้าหมาย	3.61	0.49	มาก	4

ตาราง 11 (ต่อ)

ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับ		แปล ผล	ลำดับ ที่
	ผลการดำเนินงาน (n = 136)			
	\bar{X}	S.D.		
4. ผู้บริหารมีการประเมินและแยกแยะ ความสำคัญได้	3.75	0.43	มาก	2
5. ผู้บริหารมีการดำเนินการพัฒนาครูและ บุคลากร ให้มี ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.61	0.49	มาก	5
6. ผู้บริหารมีการสนับสนุนการบริหารจัดการและ การเรียนรู้รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทาง กายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้	3.65	0.48	มาก	3
โดยรวม	3.69	0.18	มาก	

จากตาราง 11 พบว่า ระดับผลการดำเนินงานต่อประสิทธิผลของโรงเรียน
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติ
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย
มากที่สุด คือ โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.59$,
S.D. = 0.25) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการประเมินและแยกแยะความสำคัญได้ ($\bar{X} = 3.75$,
S.D. = 0.43) ผู้บริหารมีการสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อม
ทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.48) โรงเรียน
สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา
ในทุกกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลายได้
($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.49) ส่วนโรงเรียนมีการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา
มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นรายชื่อ

ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระดับ		แปล ผล	ลำดับ ที่
	ผลการดำเนินงาน (n = 136)			
	\bar{X}	S.D.		
1. โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ และพันธกิจอย่างชัดเจน	3.93	0.26	มาก	2
2. โรงเรียนมีการใช้สื่อ เทคโนโลยีและ การแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.78	0.42	มาก	4
3. โรงเรียนมีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียน อย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน	3.80	0.51	มาก	3
4. โรงเรียนมีการสนับสนุนการจัดชั้นเรียน เชิงบวก	3.43	0.50	ปาน กลาง	5
5. โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ข้อมูลที่สะท้อนกลับเพื่อพัฒนา และปรับปรุงการเรียน	3.93	0.51	มาก	1
โดยรวม	3.77	0.19	มาก	

จากตาราง 12 พบว่า ระดับผลการดำเนินงานต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลที่สะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนและโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.51) รองลงมา คือ โรงเรียนมีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.51) โรงเรียน

มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและการแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.42) ส่วนโรงเรียนมีการสนับสนุนการจัดชั้นเรียนเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ดังผลการวิจัยแสดงในตาราง 13-14

ตาราง 13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 (X)	ประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 (Y)
1. ด้านจิตวิทยาการ (X_1)	.242
2. ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ (X_2)	.195
3. ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3)	.306
4. ด้านจิตแห่งการเคารพ (X_4)	-.021*
5. ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X_5)	.245

หมายเหตุ: * $P < .05$

จากตาราง 13 พบว่า จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้แก่ ด้านจิตวิทยาการ (X_1) ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3) ด้านจิตแห่ง

คุณธรรม (X_5) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

	X1	X2	X3	X4	X5	X	Y1	Y2	Y3	Y
x1	1									
x2	.299**	1								
x3	.307**	.386**	1							
x4	0.086	0.017	0.127	1						
x5	0.07	0.049	0.107	-0.059	1					
X	.617**	.651**	.759**	.336**	.404**	1				
y1	0.142	.218*	.273**	-0.075	.193*	.292**	1			
y2	.286**	0.115	.187*	0.141	0.165	.311**	0.094	1		
y3	0.056	0.067	0.155	-0.106	0.132	0.128	.339**	0.013	1	
Y	.242**	.195*	.306**	-0.021	.245**	.362**	.690**	.560**	.720**	1

หมายเหตุ: * $P < .05$

จากตาราง 14 พบว่า ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมทุกจิตลักษณะของผู้บริหาร ในด้านต่าง ๆ แต่ละจิตลักษณะ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 นอกจากนี้ยังพบว่า จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 และพบว่า

ด้านจิตวิทยาการ (X_1) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา สูงสุด ($r = .286$) และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต่ำสุด ($r = .056$)

ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ (X_2) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน สูงสุด ($r = .218$) และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต่ำสุด ($r = .067$)

ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน สูงสุด ($r = .273$) และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต่ำสุด ($r = .155$)

ด้านจิตแห่งการเคารพ (X_4) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา สูงสุด ($r = .141$) และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต่ำสุด ($r = -.106$)

ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X_5) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน สูงสุด ($r = .193$) และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต่ำสุด ($r = .132$)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยแสดงในตาราง 15-19

ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ที่แยกเป็นรายด้านเพื่อตรวจสอบสถานะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity)

ตัวแปรพยากรณ์	Tolerance	VIF
ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3)	.989	1.012
ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X_5)	.989	1.012

จากตาราง 15 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์มีความสัมพันธ์กันน้อย เนื่องจากค่า Tolerance มีค่าไม่ต่ำกว่า .10 และค่า VIF น้อยกว่า .10 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรพยากรณ์ไม่มีลักษณะเป็นภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ซึ่งมีผลทำให้การพยากรณ์ที่สร้างขึ้นมีความคลาดเคลื่อนสูง ดังนั้น จึงเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอย คือ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3) ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X_5) ผลการวิเคราะห์แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่มีปัญหา เรื่องสถานะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) และทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณต่อไปได้

ตาราง 16 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จากจิตลักษณะด้านต่าง ๆ

	SS	df	MS	F	P
สมการถดถอย	.298	5	.060	5.179	.000*
ความคลาดเคลื่อน	1.495	130	.011		
รวม	1.793	135			

หมายเหตุ: * $P < .05$

จากตาราง 16 พบว่า จิตลักษณะด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3) ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X_5) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ

ชื่อตัวแปร		B	SEb	Beta	t	P
ด้านจิตวิทยาการ	X ₁	.089	.053	.146	1.698	.092
ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์	X ₂	.031	.049	.055	.625	.533
ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค	X ₃	.098	.039	.224	2.491	.014*
ด้านจิตแห่งการเคารพ	X ₄	-.039	.061	-.051	-.631	.529
ด้านจิตแห่งคุณธรรม	X ₅	.123	.049	.205	2.540	.012*

หมายเหตุ: R = .408 R² = .166 F = 7.357

SEest = .134 α = 2.573 * P < .05

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณพบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ร้อยละ 16.6 โดยพบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ด้านจิตแห่ง การสร้างสรรค (X₃) รองลงมาคือ ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X₅) ด้านจิตวิทยาการ (X₁) ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ (X₂) ด้านจิตแห่งการเคารพ (X₄) ตามลำดับ ซึ่งส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ตัว คือ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค (X₃) ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X₅)

ตาราง 18 แสดงตัวแปรปัจจัยบางประการที่ถูกเลือกเข้าสู่สมการถดถอย

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค X ₃		Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).
2	ด้านจิตแห่งคุณธรรม X ₅		Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).

a. Dependent Variable: TY

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเลือกตัวแปรอิสระปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3) ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X_5) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise เพื่อค้นหาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ กำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ กำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับแก้ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.306 ^a	.093	.087	.110
2	.373 ^b	.139	.126	.108

หมายเหตุ: a. Predictors: (Constant), X3

b. Predictors: (Constant), X3, X5

จากตาราง 19 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ .373 และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า .139 แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 2 ตัวแปร รวมกันพยากรณ์จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ได้ร้อยละ 13.9 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า .108

ตาราง 20 แสดงความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise

	Source of Variation	Df	SS	MS	F	P
1	Regression	1	.168	.168	13.813	.000 ^a
	Residual	134	1.625	.012		
	Total	135	1.793			
2	Regression	2	.249	.125	10.754	.000 ^b
	Residual	133	1.543	.012		
	Total	135	1.793			

หมายเหตุ: * $P < .05$

จากตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกณฑ์และตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 2 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง ซึ่งสามารถนำไปสร้างเป็นสมการต่อไปได้

ตาราง 21 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

แบบ Stepwise

	Model		B	Beta	t	P
	(Constant)		3.209		25.186	.000
1	ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์	X_3	.134	.306	3.717	.000
	(Constant)		2.750		12.903	.000
2	ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์	X_3	.124	.283	3.495	.001
	ด้านจิตแห่งคุณธรรม	X_5	.129	.215	2.658	.009

หมายเหตุ: a. Dependent Variable: Y

จากตาราง 21 พบว่า ในการสร้างสมการพยากรณ์ ผู้วิจัยเลือกโมเดล 2 มาใช้ในการหาค่าองค์ประกอบพฤติกรรมจิตลักษณะที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ตัว คือ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3) ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X_5) ซึ่งส่งผลทางบวก โดยสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .134(X_3) + .129(X_5) + 3.209$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .306(Z_3) + .215(Z_5)$$

เมื่อเรียงลำดับของจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มากที่สุด ได้แก่ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3) ($\beta = .306$) รองลงมา ได้แก่ ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X_5) ($\beta = .215$)

กล่าวโดยสรุปคือ เมื่อพิจารณาตามสมการพยากรณ์ พบว่า จิตลักษณะของผู้บริหาร ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3) และด้านจิตแห่งคุณธรรม (X_5) จะมีแนวโน้มส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เขต 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการปฏิบัติที่เหมาะสมและชัดเจนมากที่สุด

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยนี้เป็นการศึกษา จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 และเพื่อศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครู อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 212 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อเลือกสมการพยากรณ์ที่ดีที่สุด ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยเรียงลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า

ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านจิตแห่งคุณธรรม รองลงมา ด้านจิตแห่งการเคารพ ด้านจิตวิทยาการ ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ และน้อยที่สุด คือ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ ตามลำดับดังนี้

1.1 ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 **ด้านจิตแห่งคุณธรรม** โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมความรักและสามัคคีในองค์กร รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์และเสียสละ และต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีความตระหนักเข้าใจในคุณค่าและหน้าที่การเป็นมนุษย์และการเป็นพลเมืองของชุมชน โดยยึดมั่นอยู่บนความถูกต้องดีงาม

1.2 ระดับจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 **ด้านจิตแห่งการเคารพ** โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะสูงสุด คือ ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับคนในสังคม รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการให้เกียรติและการเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น และต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเราอยู่เสมอ

1.3 ระดับจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 **ด้านจิตวิทยาการ** โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะสูงสุด คือ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ผู้บริหารมีการมีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งในการบริหาร รองลงมา คือ ผู้บริหารมีเชี่ยวชาญในการบริหารด้านงบประมาณ และต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการมีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งในการบริหาร

1.4 ระดับจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 **ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์** โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความเข้าใจ บริหารงานโดยปราศจากอคติ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อคัดเลือก ประเมินและนำไปสู่การใช้ข้อมูลอย่างถูกต้อง และต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการแยกแยะและจับประเด็นองค์ความรู้มาประยุกต์รวมกัน

1.5 ระดับจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 **ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์** โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความคล่องในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม และต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีแนวทางและความคิดใหม่ ๆ ในการบริหารงานเสมอ

2. ผลการดำเนินงานระดับประสิทธิผลของโรงเรียนใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า

ระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ โดยมีผลการดำเนินงานสูงที่สุด คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการดำเนินงานรองลงมา คือ ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา และผลการดำเนินงานต่ำที่สุด คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ดังนี้

2.1 ระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 **ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีผลการดำเนินงานสูงที่สุดคือ โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลที่สะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียน และโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน รองลงมา คือ โรงเรียนมีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีการสนับสนุนการจัดชั้นเรียนเชิงบวก

2.2 ระดับการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 **ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา** โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีผลการดำเนินงานสูงที่สุดคือ โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการประเมินและแยกแยะความสำคัญได้ ต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

2.3 ระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 **ด้านคุณภาพผู้เรียน** โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีผลการดำเนินงานสูงที่สุดคือ ผู้เรียนมีความภูมิใจในชุมชน เห็นคุณค่าความเป็นไทย รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ต่ำที่สุดคือ ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรม

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์และถดถอยพหุคูณของจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้แก่ ด้านจิตวิทยาการ (X₁) ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X₃) ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X₅) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 จิตลักษณะที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ประกอบด้วย 2 ด้านในการสร้างสมการพยากรณ์ ผู้วิจัยเลือกโมเดล 2 มาใช้ในการหาค่าองค์ประกอบพฤติกรรมจิตลักษณะที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ตัว คือ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X₃) ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X₅) ซึ่งส่งผลทางบวก โดยสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .134(X_3) + .129 (X_5) + 3.209$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .306 (Z_3) + .215 (Z_5)$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า

ผลการวิเคราะห์ ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านจิตแห่งคุณธรรม รองลงมา ด้านจิตแห่งการเคารพ ด้านจิตวิทยาการ ด้านจิตแห่งการ

สังเคราะห์ และน้อยที่สุดคือ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากว่า จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้านมีการบริหารที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารเป็นคนเก่งและเป็นคนดียอมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของผู้บริหาร ที่ทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อโรงเรียนและอนาคตของชาติ ฉะนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีลักษณะของคนดีและคนเก่งอยู่พร้อมมูลจึงจะเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานสูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ Gardner (2006) แนวคิดใหม่ “5 จิตลักษณะเพื่ออนาคต(Five Mind for the Future)” ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถและทักษะที่ต้องปลูกฝังให้กับมนุษย์เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในวันข้างหน้าได้อย่างมีความสุขและการที่จะยืนหยัดอยู่ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งในการดำเนินชีวิตและหน้าที่การงานนั้น จะต้องสามารถปรับตัวเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ โดยจะต้องมีประเภทของจิตลักษณะ(Kinds of Minds) ที่มีความสำคัญและจำเป็นในศตวรรษนี้ ซึ่งประกอบด้วย จิตวิทยาการ (Disciplined Mind) จิตแห่งการสังเคราะห์ (Synthesizing Mind) จิตแห่งการสร้างสรรค์ (Creating Mind) จิตแห่งการเคารพ (Respectful Mind) และจิตแห่งคุณธรรม (Ethical Mind) โดยกอร์ดเนอร์ได้อธิบายถึงจิตลักษณะแต่ละประเภทไว้ดังนี้ (Gardner, 2006)

1.1 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งคุณธรรม พบว่า ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับคนในสังคม รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการให้เกียรติและการเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น และต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเราอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารต้องมีคุณธรรมประจำจิต นั่นคือคุณสมบัติที่ดีของจิตใจ ถ้าปลูกฝังเรื่องคุณธรรมได้จะเป็นพื้นฐานจรรยาบรรณนี้เป็นเรื่องพฤติกรรมในการที่จะพัฒนาต้องตีความออกไปว่า พฤติกรรมเหล่านี้มีพื้นฐานจากคุณธรรม เช่น เบญจศีลเป็นจริยธรรม เบญจธรรมเป็นคุณธรรมคือ ความเมตตา กรุณา ถ้ามีความเมตตากรุณาจะมีฐานของการเป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมสุรีย์ เชื่อมทอง (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง จิตลักษณะของผู้บริหารและสภาวะการณ์ของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า จิตลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ความเชื่อในอำนาจของตน การมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และค่านิยมเกี่ยวกับงานวิชาการ มีความสำคัญต่อการทำนายผลการปฏิบัติงานของ

ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารที่มีจิตลักษณะสูงและมีประสบการณ์ทางการบริหารมากมีผลต่อการปฏิบัติงานสูงกว่า ผู้บริหารที่มีจิตลักษณะต่ำและมีประสบการณ์ทางการบริหารน้อย

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการเคารพ พบว่า ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกับคนในสังคม รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการให้เกียรติและการเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น และต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเราอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจิตแห่งความเคารพเป็นการอ่อนน้อมถ่อมตนการให้เกียรติและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพและเข้าใจถึงความแตกต่างทั้งระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม รวมถึงเปิดใจที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ที่แตกต่างจากความคิดของตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานหรือการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศรี ทองนุช (2559) จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมการบริหารอย่างมีจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีจิตลักษณะ คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมากหรือมีความเชื่อในอำนาจตนมากหรือมีความตระหนักในการบริหารโรงเรียนมาก หรือมีสุขภาพจิตดีมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมบริหารอย่างมีจริยธรรมมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนประเภทตรงข้าม พบผลในกลุ่มรวมกลุ่มราชการน้อยกว่า 25 ปีและกลุ่มประสบการณ์น้อยกว่า 16 ปี

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตวิทยาการ พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ผู้บริหารมีการมีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการบริหาร รองลงมา คือ ผู้บริหารมีเชี่ยวชาญในการบริหารด้านงบประมาณ และต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการมีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการบริหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจิตลักษณะด้านจิตวิทยาการ เป็นการทำงานอย่างสม่ำเสมอพัฒนาทักษะและความเข้าใจ นั่นคือ ความมีวินัยอย่างสูง ซึ่งหากบุคคลปราศจากความเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งแล้ว ก็เสมือนว่าถูกกำหนดให้อยู่ในการควบคุมของคนอื่นซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของจิตวิทยาการไว้ว่า เป็นการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ในสาระวิชา ปรัชญา หลักการและองค์ความรู้ต่าง ๆ ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาและสามารถนำแก่นสารความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการทำงานหรือการดำรงชีวิตประจำวัน

1.4 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ พบว่า ผู้บริหารมีความเข้าใจ บริหารงานโดยปราศจากอคติ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อคัดเลือก ประเมินและนำไปสู่การใช้ข้อมูลอย่างถูกต้อง และต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีมีการแยกแยะและจับประเด็นองค์ความรู้มาประยุกต์รวมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจิตแห่งการสังเคราะห์ เป็นลักษณะจิตของผู้บริหารสถานศึกษาประเมินข้อมูลโดยปราศจากอคติ มีการผสมผสานข้อมูลให้เป็นสารสนเทศใหม่ มีการรวบรวมสิ่งที่แตกต่างกันเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้เกิดความคิดใหม่ การนำข้อมูลที่ไม่สัมพันธ์กันมารวบรวมและสร้างความกลมกลืน มีการแยกแยะและจับประเด็นองค์ความรู้มาประยุกต์รวมกัน ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560) ให้ความหมายของจิตแห่งการสังเคราะห์ ว่าเป็นความสามารถในการแยกแยะใจความหรือจับประเด็นที่สำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ จากข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้และสังสมไว้ มาประยุกต์และผนวกรวมกัน เกิดเป็นแนวคิดหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้นมา

1.5 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ พบว่า ผู้บริหารมีความคล่องในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม และต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีแนวทางและความคิดใหม่ ๆ ในการบริหารงานเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าจิตแห่งการสร้างสรรค์ เป็นการผลิตความคิดใหม่ ๆ พร้อมทั้งตั้งคำถามที่แตกต่างไปจากเดิมและกำเนิดเป็นวิธีการคิดที่สดใหม่ ซึ่งจะกลายเป็นคำตอบที่คาดไม่ถึง แต่อย่างไรก็ตามในที่สุดแล้ว สิ่งสร้างสรรค์เหล่านี้ จะได้รับการยอมรับจากผู้รอบรู้ ด้วยเหตุที่การสร้างสรรค์ จิตแห่งการสร้างสรรค์จึงต้องล้ำหน้ากว่าคอมพิวเตอร์หรือหุ่นยนต์ที่ซับซ้อนที่สุดอย่างน้อยหนึ่งก้าว ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ Guilford (1959) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอ่อนกนัย คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม คิดได้กว้างไกลซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วย ซึ่งประกอบด้วยลักษณะความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ คนที่มีลักษณะดังกล่าวจะต้องเป็นคนกล้าคิด ไม่กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์ และมีอิสระในการคิด

2. ผลการศึกษาในระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ผลการวิเคราะห์ ระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียนใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก พบว่า คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนใน อำเภอดอกคำใต้โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เพราะการบริหารของสถานศึกษา สามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใดเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลที่ได้รับและผลสำเร็จของงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith (1970 อ้างอิงใน ทะนงศักดิ์ เจริญชัย, 2559, หน้า 43) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมที่มีประสิทธิผลและไม่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อหาพฤติกรรมที่มีประสิทธิผลและไม่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำงานเกิดประสิทธิผลนั้น ได้แก่ การมีสัมพันธภาพระหว่างผู้บริหารระดับสูงกว่าสถานศึกษา การมีสัมพันธภาพระหว่างคณะกรรมการวางแผนและร่วมมือกับคณะครูอย่างใกล้ชิดการสร้าง ความเข้าใจและการติดต่อสื่อสารที่ดีระหว่างบ้านกับสถานศึกษา การกระตุ้นให้ครูมีการพัฒนา ทางด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวทำให้เกิดความมั่นคงและเชื่อมั่นในตนเองขึ้น การให้ความยุติธรรมเท่าที่จะทำได้การพัฒนาตนเองในด้านวิชาการความสามัคคีการทำงาน ตามโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง การบริหารสถานศึกษาให้ประจักษ์ การเป็นผู้นำทาง วิชาการ การมีสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนทำให้การบริหารงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ โรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลที่สะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนและ โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน รองลงมา คือ โรงเรียน มีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีการสนับสนุนการจัดชั้นเรียนเชิงบวก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบาย เกี่ยวกับการศึกษายังไม่ชัดเจน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสสังคมและ เศรษฐกิจ

2.2 ผลการวิเคราะห์ ระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านกระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีผลการดำเนินงานสูงสุดคือ โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการประเมินและแยกแยะความสำคัญได้ ต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินงาน บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา และข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เป็นการดำเนินการเพื่อให้ความรู้ และสร้างความตระหนักเรื่องการประกันคุณภาพภายในแก่บุคลากรทุกคนในองค์กรจึงต้องให้ความสำคัญร่วมกำหนดแนวทางการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.3 ผลการวิเคราะห์ ระดับผลการดำเนินงานของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีผลการดำเนินงานสูงสุดคือ ผู้เรียนมีความภูมิใจในชุมชน เห็นคุณค่าความเป็นไทย รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนพึงได้รับและได้เรียนรู้จากการจัดมวลงประสบการณ์และแผนการเรียนการสอนที่จัดให้แก่ผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนา มุ่งที่จะฝึกอบรมผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิตเพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพในอนาคต

3. การหาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรด้านพฤติกรรมของแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง .017-.386 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เพราะบุคคลที่เข้ามาช่วยปฏิบัติงานในองค์กรแต่ละคนต่างก็มีความคาดหวังต่อการที่จะได้รับการตอบสนองในการทำงานเพื่อองค์กรนั้น ๆ และบุคคลเองก็มีความสามารถที่จะให้องค์กรอยู่รอดเจริญเติบโตเพื่อจะได้มีงานทำองค์กรเองก็คาดหวังผลงานจากตัวบุคคล จึงก่อให้เกิดความผูกพันขึ้นบุคคลในองค์กรมีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน อันนำไปสู่ความสำเร็จ โดยพฤติกรรมด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ (X_2) ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3) มีความสัมพันธ์กันสูงสุด มีค่าเท่ากับ .386 และด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์

(X_3) กับ ด้านจิตแห่งคุณธรรม (X_5) มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด มีค่าเท่ากับ .017 เมื่อพิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านพฤติกรรมกับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า พฤติกรรมด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ (X_2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.195

กล่าวโดยสรุปคือ เมื่อพิจารณาตามสมการพยากรณ์ พบว่า จิตลักษณะของผู้บริหาร ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (X_3) และด้านจิตแห่งคุณธรรม (X_5) จะมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เขต 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียน การสอน มีการปฏิบัติที่เหมาะสมและชัดเจนมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย เป็นลำดับสุดท้าย โดยผู้บริหารควรมีแนวทางและความคิดใหม่ ๆ ในการบริหารงาน เพราะผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ควรมีคุณสมบัติของคนเก่งและความเป็น คนดียอมเป็นส่วนประกอบที่สำหรับของผู้บริหาร ที่ทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อโรงเรียนและ อนาคตของชาตินั้นก็คือ เด็กที่จะเจริญเติบโตได้รับความรู้ ความสามารถบรรลุเป้าหมายของ แผนการศึกษาแห่งชาติได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีลักษณะของคนดีและคนเก่ง จึงจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานสูง

2. ระดับผลการดำเนินงานต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ด้านคุณภาพผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนพึงได้รับและได้เรียนรู้ จากการจัดมวลงประสบการณ์และแผนการเรียนการสอนที่จัดให้แก่ผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้บรรลุผลก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนา มุ่งที่จะฝึกอบรมผู้เรียนให้เป็นไปตาม เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิตเพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี และมีคุณภาพในอนาคต

3. จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านจิตวิทยาการ ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ ด้านจิตแห่งคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อ

ประสิทธิผลของโรงเรียน เพราะบุคคลที่เข้ามาร่วมปฏิบัติงานในองค์กรแต่ละคนต่างก็มีความคาดหวังต่อการที่จะได้รับการตอบสนองในการทำงานเพื่อองค์กรนั้น ๆ และบุคคลเองก็มีความสามารถที่จะให้องค์กรอยู่รอดเจริญเติบโตเพื่อจะได้มีงานทำองค์กรเองก็คาดหวังผลงานจากตัวบุคคลจึงก่อให้เกิดความผูกพันขึ้นบุคคลในองค์กรมีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานอันนำไปสู่ความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับจิตลักษณะของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเพื่อให้สามารถค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับ
การศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานส่งเสริม
การจัดการศึกษา.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง. (2561). **เทคนิคการพัฒนาบุคลิกภาพ**. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- ทะนงศักดิ์ เจริญชัย. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะการบริหารงานของ
บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสกลนคร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร,
สกลนคร.
- ทีศนา แคมมณี. (2556). **รูปแบบการสอน ทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2561). **พฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ: วิสิทธิ์วัฒนา.
- ธนิต ทองอาจ. (2558). **การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่างวิทยา.
- บุญชู แสงสุข. (2555). **ทรงชนะของบุคลากรสตรีทางการศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติจริงต่อ
คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
สถาบันราชภัฏเทพสตรีสพบุรี, ลพบุรี.
- บุญรับ คักดีมณี. (2560). **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร**. เชียงใหม่: คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2562). **ผู้นำและพฤติกรรมบริหาร**. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เปรมสุรีย์ เชื้อมทอง. (2555). **จิตลักษณะของผู้บริหารและสภาวะของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับ
ประสิทธิผลของโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ต., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
กรุงเทพฯ.
- เปลื้อง ณ นคร. (2555). **ความรู้คู่คุณธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

- พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2562). **ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2562**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2560). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวล** (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรีนติ้งแมสโปรดักส์.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2558). **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พุทธทาสภิกขุ. (2555). **ธรรมะกับการทำงาน**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- มงคล ภาครธุวานนท์. (2557). **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- มหาตมะ คานธี. (2490). **ชีวประวัติของข้าพเจ้า**. (กรุณา กุศลาคัย, ผู้แปล) กรุงเทพฯ: กมลสาร.
- วคิน อินทสระ. (2561). **การบริหารงานบุคคล** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิวัฒน์ มะโนวัฒนา. (2558). **การบริหาร**. กรุงเทพฯ: เชิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติองค์การมหาชน. (2558). **คู่มือการจัดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติองค์การมหาชน.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2561). **เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ**. กรุงเทพฯ: สภาอุรวุทธิกสมาคม.
- สมศรี ทองนุช. (2559). **แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพองค์กร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สร้อยตระกูล ดิทยานนท์. (2562). **พฤติกรรมองค์กร : ทฤษฎีประยุกต์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาโรช บัวศรี. (2553). **สังคมวิทยา มนุษย์วิทยา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. (2560). **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). **5จิต...คิดเพื่ออนาคต : จิตแห่งการเคารพ (Respectful Mind)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะเยา. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563**. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2563, จาก www.PY01.go.th.

- สุนีย์ บุญทิม. (2559). **เทคนิคภาวะผู้นำยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: คำรวจ.
- สุพจน์ สุขสบาย. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานของครูผู้สอนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- ไสว เลี่ยมแก้ว. (2559). **ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล**. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2563, จาก www.isc.ru.ac.th.
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2562). **คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- อรวรรณ มโนวัฒนา. (2559). **หลักและระบบบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- อารี พันธุ์มณี. (2555). **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ**. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- Campbell, R. F. (1957). **Administrative behavior in education**. New York: Harper and Row.
- Desautel, R. A. (1978). Administrative role perceptions of North Dakota elementary school principals as related to selected dimension of administrative function. **Dissertation Abstracts International**, 39.
- Gardner, H. (2006). **Five Minds for the Future**. Boston: Harvard Business School.
- Good, C. V. (1973). **Idea, creativity and innovation : Keys to survival**. Hyderabad: The Icfai University Press.
- Guilford, J. P. (1959). **The Administrative Process**. New Delphi: Prentice-Hall.
- Harrison, A. F. and Bramson, R. M. (2002). **Creativity and perception in management**. London: Sage Publications.
- Hoy, W. K. and Miskel, C. G. (1991). **Quality Middle Schools: Open and Healthy**. California: Corwin Press.
- Katz, D. and Kahn, R. L. (2003). **Leading Change**. Boston: Harvard Business School Press.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Education and Psychological Measurement**, 30(3), 607–610.
- Magnuson, W. G. (1971). **The Characteristics of Successful School Business Managers** (Unpublished). Doctoral Dissertation, University of Southern California, Los Angeles.

Stadt, R. W. (1973). **Managing Career Education Programs**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Steers, R. M. and Porter, M. R. (2005). **School Leadership Study**. Stanford: The Wallace Foundation.

Strickland, R. J. (1977). **Complex complex : The psychology of human thought**. England: Oxford University Press.

Trooance, E. P. (1992). **Leadership in Organization**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยพะเยา
วุฒิการศึกษา Doctor of Philosophy (Industrial Education & Organizational Behaviour)
ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายคุณภาพนิสิต
เชี่ยวชาญ ด้านการศึกษา
2. นายยงค์ดี ปินใจ
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านถ้ำประชานุเคราะห์
วุฒิการศึกษา ปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านถ้ำประชานุเคราะห์
เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารจัดการที่ดี
3. นางสาวกวิตา กตะศิลา
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านถ้ำประชานุเคราะห์
วุฒิการศึกษา ปริญญาโทสาขาบริหารศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ
เชี่ยวชาญ ด้านภาษาและการบริหารจัดการ

ภาคผนวก ข แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ได้แก่

1.1 ข้าราชการครูโรงเรียนในอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

2. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

3. แบบสอบถามฉบับนี้ มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 31 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 21 ข้อ

ขอความกรุณาท่านได้โปรดให้ข้อมูลตามสภาพจริงที่ปรากฏในสถานศึกษาของท่าน และขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบ ทางลบต่อตัวท่านหรือสถานศึกษาของท่านแต่อย่างใด ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวกฤษณา บัวเนียม

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมคำลงในช่องว่างและทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. วุฒิการศึกษา

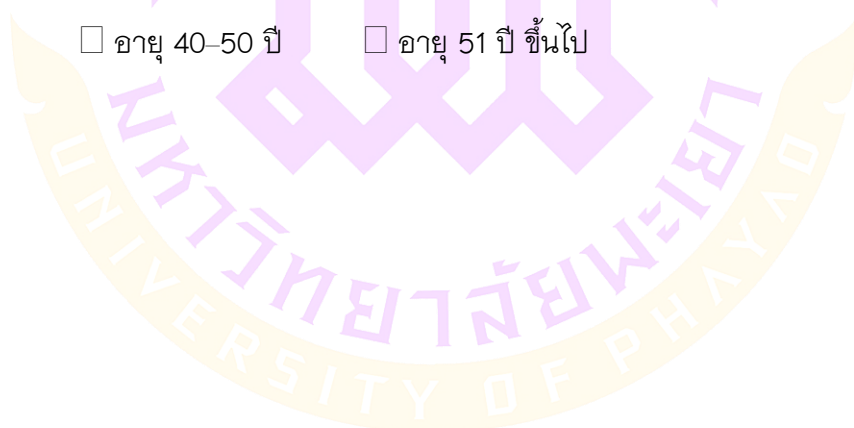
- ปริญญาตรี ปริญญาโท
 ปริญญาเอก อื่น ๆ ระบุ.....

3. ประสบการณ์ในการทำงาน

- น้อยกว่า 5 ปี ตั้งแต่ 6-10 ปี ตั้งแต่ 11-15 ปี
 ตั้งแต่ 15-20 ปี ตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป

4. อายุ

- อายุ 25-30 ปี อายุ 31-35 ปี อายุ 36-40 ปี
 อายุ 40-50 ปี อายุ 51 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 โปรดทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับสภาพจริงและสอดคล้องกับจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจากพฤติกรรมผู้บริหารในสถานศึกษาของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยกำหนดคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการคุณลักษณะ	ระดับคุณลักษณะ				
		5	4	3	2	1
ด้านจิตวิทยาการ						
1	ผู้บริหารมีการมีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการบริหาร					
2	ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล					
3	ผู้บริหารมีเชี่ยวชาญในการบริหารด้านงบประมาณ					
4	ผู้บริหารเข้าใจความสำคัญของวัตถุประสงค์ของการศึกษา					
5	ผู้บริหารมีความเข้าใจในองค์ประกอบทฤษฎีความรู้และทฤษฎีการสอน					
6	ผู้บริหารมีความรู้หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา					
7	ผู้บริหารมีความรอบรู้เทคโนโลยีทางการศึกษา					

ข้อ	รายการคุณลักษณะ	ระดับคุณลักษณะ				
		5	4	3	2	1
ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์						
1	ผู้บริหารมีความเข้าใจ บริหารงานโดยปราศจากอคติ					
2	ผู้บริหารมีการผสมผสานข้อมูลการบริหารให้เป็นสารสนเทศใหม่					
3	ผู้บริหารมีมีการแยกแยะและจับประเด็นองค์ความรู้มาประยุกต์รวมกัน					
4	ผู้บริหารมีการประเมินและแยกแยะความสำคัญได้					
5	ผู้บริหารมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อคัดเลือก ประเมินและนำไปสู่การใช้ข้อมูลอย่างถูกต้อง					
ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์						
1	ผู้บริหารมีแนวทางและความคิดใหม่ ๆ ในการบริหารงานเสมอ					
2	ผู้บริหารมีความคิดที่ก้าวไกลและหลากหลายมุมมอง					
3	ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดริเริ่มหาหลักการ แนวทาง วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน					
4	ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม					
5	ผู้บริหารมีความคล่องในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า					
6	ผู้บริหารหน้ามีการนำเสนอความคิดแบบเป็นขั้นตอนเข้าใจได้อย่างชัดเจน					

ข้อ	รายการคุณลักษณะ	ระดับคุณลักษณะ				
		5	4	3	2	1
ด้านจิตแห่งการเคารพ						
1	ผู้บริหารนอบน้อม อ่อนน้อมถ่อมตน					
2	ผู้บริหารมีการให้เกียรติแลการเคารพ ในความคิดเห็นของผู้อื่น					
3	ผู้บริหารเข้าใจถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล และกลุ่ม					
4	ผู้บริหารเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ที่แตกต่างไปจากตน					
5	ผู้บริหารไม่แสดงความดูหมิ่นดูแคลนความเชื่อ ของผู้อื่น					
6	ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมกับคนในสังคม					
7	ผู้บริหารมีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขา มาใส่ใจเราอยู่เสมอ					
ด้านจิตแห่งคุณธรรม						
1	ผู้บริหารมีความขยัน หมั่นเพียรมีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม					
2	ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์และเสียสละ					
3	ผู้บริหารมีความเมตตา กรุณา					
4	ผู้บริหารส่งเสริมความรักและสามัคคีในองค์กร					
5	ผู้บริหารมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและมีคุณธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการบริหารงาน					
6	ผู้บริหารมีความตระหนัก เข้าใจในคุณค่าและ หน้าที่การเป็นมนุษย์และการเป็นพลเมืองของ ชุมชน โดยยึดมั่นอยู่บนความถูกต้องดีงาม					

ตอนที่ 3 โปรดทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับสภาพจริงและสอดคล้องกับประสิทธิผลของโรงเรียนท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยกำหนดคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการผลการดำเนินงาน	ระดับผลการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1
ด้านคุณภาพผู้เรียน						
1	ผู้เรียนความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารการคิดคำนวณตามเป้าหมาย					
2	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเปลี่ยนแปลงความเห็นได้					
3	ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรม					
4	เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี					
5	ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายหลักสูตรสถานศึกษา					
6	ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ					
7	ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด					
8	ผู้เรียนมีความภูมิใจในชุมชน เห็นคุณค่าความเป็นไทย					
9	ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลายได้					
10	ผู้เรียนมีสุขภาพะทางร่างกายและจิตสังคมตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด					

ข้อ	รายการผลการดำเนินงาน	ระดับผลการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1
ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา						
1	โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน					
2	โรงเรียนมีการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา					
3	โรงเรียนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มเป้าหมาย					
4	ผู้บริหารมีการประเมินและแยกแยะความสำคัญได้					
5	ผู้บริหารมีการดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ					
6	ผู้บริหารมีการสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้					
ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ						
1	โรงเรียนกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรศึกษา					
2	โรงเรียนมีการใช้สื่อ เทคโนโลยีและการแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
3	โรงเรียนมีการตรวจสอบและประเมินผู้เฝ้าผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน					
4	โรงเรียนมีการสนับสนุนการจัดชั้นเรียนเชิงบวกครูและนักเรียนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข					
5	โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลที่สะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียน					

ขอขอบพระคุณที่มีความกรุณาตอบทุกข้อ

ภาคผนวก ค แบบประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา IOC ของแบบสอบถาม

การหาค่า IOC ของแบบสอบถาม

สรุปผลการประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของเครื่องมือ

จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอดอกคำใต้
จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

คำชี้แจง การลงคะแนนให้กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ให้คะแนนดังนี้
 ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สอดคล้อง ให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
 ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ไม่แน่ใจ ให้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน
 ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ไม่สอดคล้อง ให้คะแนนเท่ากับ -1 คะแนน
 ผู้บริหารเข้าใจความสำคัญของวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ข้อ	ข้อความสำหรับการวิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ผล
		1	2	3			
ด้านจิตวิทยาการ							
1	ผู้บริหารมีการมีความรู้ ความเข้าใจ อย่างลึกซึ้งในการบริหาร.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการจัดการ เรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่าง ของแต่ละบุคคล.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	ผู้บริหารมีเชี่ยวชาญในการบริหาร ด้านงบประมาณ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	ผู้บริหารเข้าใจความสำคัญของ วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	ผู้บริหารมีความเข้าใจในองค์ประกอบ ทฤษฎีความรู้และทฤษฎีการสอน.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความคำถามสำหรับการวิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ผล
		1	2	3			
ด้านจิตวิทยาการ (ต่อ)							
6	ผู้บริหารมีความรู้หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7	ผู้บริหารมีความรอบรู้เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์							
1	ผู้บริหารมีความเข้าใจ บริหารงานโดยปราศจากอคติ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	ผู้บริหารมีการผสมผสานข้อมูลการบริหารให้เป็นสารสนเทศใหม่.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	ผู้บริหารมีการแยกแยะและจับประเด็นองค์ความรู้มาประยุกต์รวมกัน.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	ผู้บริหารมีการประเมินและแยกแยะความสำคัญได้.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	ผู้บริหารมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อคัดเลือกประเมินและนำไปสู่การใช้ข้อมูลอย่างถูกต้อง.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์							
1	ผู้บริหารมีแนวทางและความคิดใหม่ ๆ ในการบริหารงานเสมอ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	ผู้บริหารมีความคิดที่ก้าวไกลและหลากหลายมุมมอง.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดริเริ่มหาหลักการ แนวทาง วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความคำถามสำหรับการวิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ผล
		1	2	3			
ด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ (ต่อ)							
4	ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	ผู้บริหารมีความคล่องในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6	ผู้บริหารหน้ามีการนำเสนอความคิดแบบเป็นขั้นตอนเข้าใจได้อย่างชัดเจน.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านจิตแห่งการเคารพ							
1	ผู้บริหารนอบน้อม อ่อนน้อมถ่อมตน.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	ผู้บริหารมีการให้เกียรติแลการเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	ผู้บริหารเข้าใจถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลและกลุ่ม.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	ผู้บริหารเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	ผู้บริหารไม่แสดงความดูหมิ่นดูแคลนความเชื่อของผู้อื่น.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6	ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับคนในสังคม.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7	ผู้บริหารมีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นเอาใจเขามาใส่ใจเราอยู่เสมอ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความคำถามสำหรับการวิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ผล
		1	2	3			
ด้านจิตแห่งคุณธรรม							
1	ผู้บริหารมีความขยัน หมั่นเพียร มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม...	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์และเสียสละ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	ผู้บริหารมีความเมตตา กรุณา.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	ผู้บริหารส่งเสริมความรักและสามัคคี ในองค์กร.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	ผู้บริหารมีความเมตตา กรุณา.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6	ผู้บริหารมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและมี คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ในการบริหารงาน.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7	ผู้บริหารมีความตระหนัก เข้าใจในคุณค่า และหน้าที่การเป็นมนุษย์และการเป็น พลเมืองของชุมชน โดยยึดมั่นอยู่บน ความถูกต้องดีงาม.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านคุณภาพผู้เรียน							
1	ผู้เรียนความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารการคิดคำนวณ ตามเป้าหมาย.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์และเปลี่ยนความเห็นได้.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานในการสร้าง นวัตกรรม.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	เรียนมีความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อ	ข้อคำถามสำหรับการวิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ผล
		1	2	3			
ด้านคุณภาพผู้เรียน (ต่อ)							
5	ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตาม เป้าหมายหลักสูตรสถานศึกษา.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6	ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติ ที่ดีต่องานอาชีพ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7	ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีไป ตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
8	ผู้เรียนมีความภูมิใจในชุมชน เห็นคุณค่า ความเป็นไทย.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9	ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันบน ความแตกต่างและหลากหลายได้.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
10	ผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกายและ จิตสังคมตามเป้าหมายที่สถานศึกษา กำหนด.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ							
1	โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ และพันธกิจอย่างชัดเจน.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	โรงเรียนมีการจัดระบบบริหารจัดการ คุณภาพของสถานศึกษา.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	โรงเรียนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา วิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน ตามหลักสูตรสถานศึกษา ในทุกกลุ่มเป้าหมาย.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	ผู้บริหารมีการประเมินและแยกแยะ ความสำคัญได้.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อ	ข้อคำถามสำหรับการวิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ผล
		1	2	3			
ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ (ต่อ)							
5	ผู้บริหารมีการดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6	ผู้บริหารมีการสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ							
1	โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2	โรงเรียนมีการใช้สื่อ เทคโนโลยีและการแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	โรงเรียนมีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4	โรงเรียนมีการสนับสนุนการจัดชั้นเรียนเชิงบวกครูและนักเรียนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5	โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลที่สะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียน.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	กฤษณา บัวเนียม
วัน เดือน ปี เกิด	09 กรกฎาคม 2536
สถานที่เกิด	จังหวัดพัทลุง
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2560 กศ.บ. (การศึกษาปฐมวัย), มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา, สงขลา
ที่อยู่ปัจจุบัน	181 หมู่ 5 ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง 93000
ผลงานตีพิมพ์	กฤษณา บัวเนียม (ผู้บรรยาย). (24 เมษายน 2564). จิตลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พะเยา เขต 1. ใน การประชุมวิชาการ บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 7 (หน้า 162-174). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัย พะเยา.

